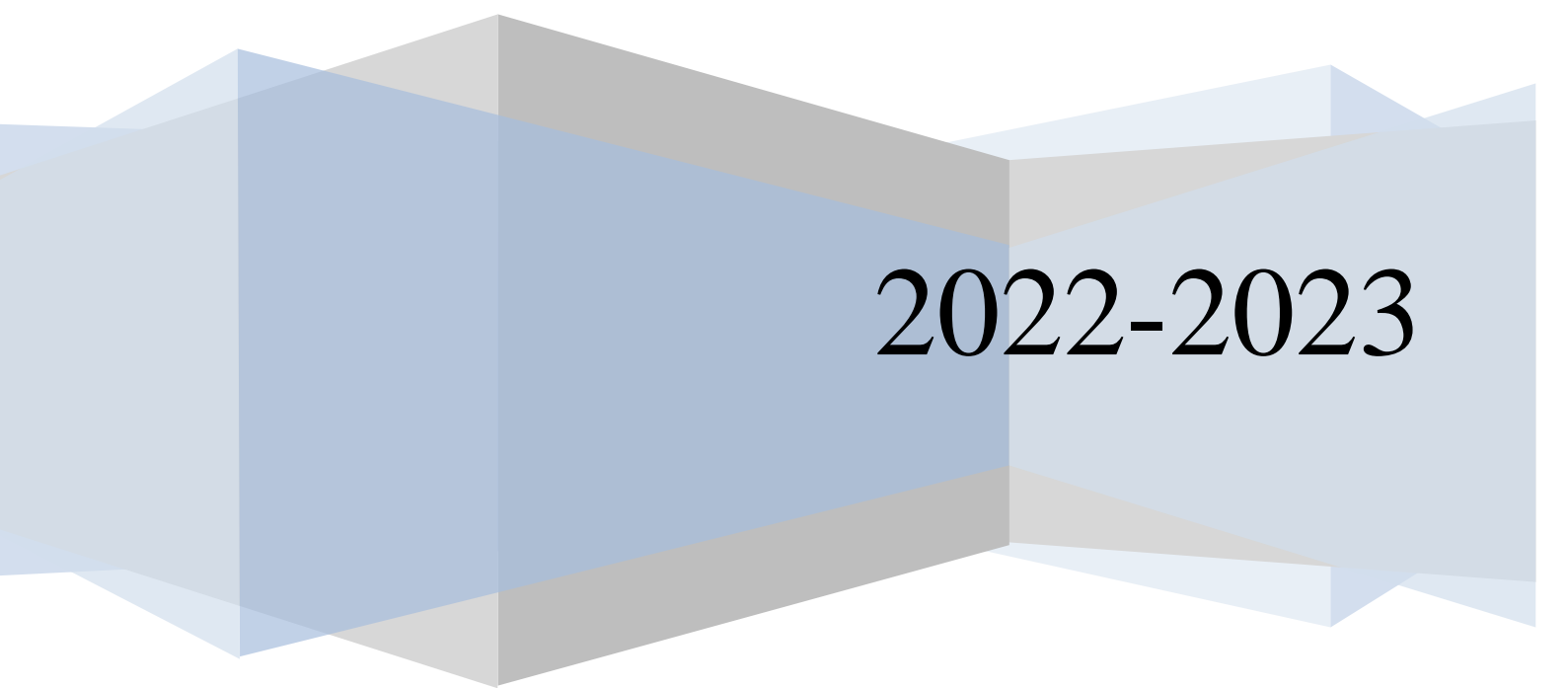

IES CANIDO

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

**DEPARTAMENTO
DE GEOGRAFÍA E
HISTORIA**

2022-2023

ÍNDICE

1.Introdución	2
2.Contextualización.....	3
3.Competencias clave.....	3
4.Contribución do ámbito ao desenvolvemento das competencias clave	4
5.Obxectivos da Educación Secundaria Obrigatoria.....	6
6.Obxectivos xerais de Bacharelato	7
7.Contidos e Avaliación.....	9
7.1.Criterios de avaliación curriculares, estándares de aprendizaxe, indicadores de logro e competencias clave.....	
7.2. Plan de recuperación e incorporación das aprendizaxes non adquiridas a programación do novo curso escolar.....	
7.3.Temporalización.....	165
7.4. Estándares mínimos para superar a materia	166
7.5. Procedementos e instrumentos de avaliación.....	171
7.6. Procedementos para a realización da avaliación inicial.	171
7.7.Criterios de cualificación	171
7.8. Plans de traballo para a superación das materias pendentes	175
7.9. Programas para alumnos repetidores na ESO	175
8. Metodoloxía didáctica	175
9. Elementos transversais	176
10. Atención á diversidade	177
11. Educación en valores.....	178
12. Fomento da lectura	178
13. Contribucións as tics	179
14.Contribución ao plan de convivencia.	179
15. Materiais e recursos didácticos.....	179
16. Actividades complementarias e extraescolares	180
17. Procedementos para avaliar a propia programación.....	180
18. Escenarios posibles en función da evolución sanitaria. actividade lectiva presencial, semipresencial e/ou non presencial.....	

1. INTRODUCCIÓN: RELACIÓN DE MATERIAS, GRUPOS E PROFESORES

No presente curso 2020-2021 o Departamento de Xeografía e Historia do I.E.S. Canido componse dos seguintes membros: Lidia Beceiro Núñez, Manuel López Pazos e Manuel Domínguez Ferro, éste último en calidade de xefe do Departamento,

As asignaturas e grupos que atende son que se refiren a continuación:

ESO

1º ESO

3 grupos de Xeografía e Historia

2º ESO

3 grupos de Xeografía e Historia.

3º ESO

2 grupos de Xeografía

4º ESO

2 grupos de Historia

BACHARELATO

1º BAC

2 grupos de Historia do Mundo Contemporáneo

2º BAC

3 grupos de Historia de España.

2 grupos de Historia da Arte.

1 grupo de afondamento de Historia de España

LIDIA BECEIRO NÚÑEZ imparte:

3 grupos de 1º de ESO de Xeografía e Historia

3 grupos de 2º de ESO de Xeografía e Historia

1 grupo de afondamento de Historia de España

MANUEL LÓPEZ PAZOS:

1 grupo de 3º de ESO de Xeografía

2 grupos de 1º de Bacharelato de Historia do Mundo Contemporáneo

2 grupos de 2º de Bacharelato de Historia da Arte

MANUEL DOMÍNGUEZ FERRO

1 grupo de 3º de ESO de Xeografía

2 grupos de 4º de ESO de Historia

3 grupos de 2º de Bacharelato de Historia de España

2. CONTEXTUALIZACIÓN: Curriculum

a) Obxectivos: son os referentes relativos aos logros que o alumnado debe alcanzar ao rematar o proceso educativo, como resultado das experiencias de ensino e aprendizaxe intencionalmente planificadas para tal fin.

b) Competencias: son as capacidades para aplicar de forma integrada os contidos propios de cada ensinanza e etapa educativa, co fin de lograr a realización axeitada de actividades e a resolución eficaz de problemas complexos.

c) Contidos: son o conxunto de cñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que contribúen ao logro dos obxectivos de cada ensinanza e etapa educativa, e á adquisición de competencias. Os contidos ordénanse en disciplinas, que se clasifican en materias, ámbitos, áreas e módulos en función das ensinanzas, as etapas educativas ou os programas en que participe o alumnado.

d) Criterios de avaliación: son o referente específico para avaliar a aprendizaxe do alumnado. Describen aquilo que se quere valorar e que o alumnado debe lograr, tanto en coñecementos coma en competencias, e responden ao que se pretende conseguir en cada disciplina.

e) Estándares de aprendizaxe avaliáveis: son especificacións dos criterios de avaliación que permiten definir os resultados de aprendizaxe e que concretan o que o alumnado debe saber, comprender e saber facer en cada disciplina. Deben ser observables, medibles e avaliáveis, e permitir graduar o rendemento ou logro alcanzado. Deben contribuir a facilitar o deseño de probas estandarizadas e comparable.

f) Metodoloxía didáctica: é o conxunto de estratexias, procedementos e accións organizadas e planificadas polo profesorado, de xeito consciente e reflexivo, coa finalidade de posibilitar a aprendizaxe do alumnado e o logro dos obxectivos suscitados.

3. COMPETENCIAS CLAVE

1 Comunicación lingüística (CCL).

2 Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).

3 Competencia dixital (CD).

4 Aprender a aprender (CAA).

5 Competencias sociais e cívicas (CSC).

6 Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).

7 Conciencia e expresións culturais (CCEC).

4. CONTRIBUCIÓN DO ÁMBITO AO DESENVOLVEMENTO DAS

COMPETENCIAS CLAVE.

O feito de que os alumnos alcancen os obxectivos supón que desenvolvan tamén unha serie de competencias clave incorporadas ao actual currículo. Estas competencias clave considéranse aprendizaxes imprescindibles, de acordo a unha formulación integradora e orientado á aplicación práctica das habilidades e saberes adquiridos. Servirán, ademais, como guía no proceso de ensino e aprendizaxe, xa que contribúen a identificar os contidos e criterios de avaliación considerados ineludibles, así como as estratexias metodolóxicas máis adecuadas.

A inclusión das competencias clave no currículo ten a finalidade de integrar as diferentes aprendizaxes, tanto os formais, incorporados ás diferentes áreas ou materias, como os informais e non formais. Ademais, ha de permitir a todos os estudantes integrar as súas aprendizaxes, polos en relación con distintos tipos de contidos e utilízalos de xeito efectivo cando lles resulten necesarios en diferentes situacións e contextos. Así como orientar o ensino, ao permitir identificar os contidos e os criterios de avaliación que teñen carácter imprescindible e, en xeral, inspirar as distintas decisións relativas ao proceso de ensino e de aprendizaxe.

O carácter integrador do Ámbito social e lingüístico fai que a súa aprendizaxe contribúa á adquisición de diversas competencias clave:

Competencia en comunicación lingüística

O currículo do Ámbito social e lingüístico, ao ter como meta o desenvolvemento da capacidade para comunicarse de forma competente mediante a linguaxe nas diferentes esferas da actividade social, contribúe dun modo decisivo ao desenvolvemento de todos os aspectos que conforman esta competencia. O desenvolvemento de habilidades para comprender e utilizar as diferentes variantes do discurso, en especial, a descrición, a narración, a exposición e a argumentación, e a adquisición dun vocabulario cada vez máis amplo. A reflexión sobre o uso da lingua que é necesario realizar para mellorar a comprensión e composición de textos esixe mobilizar saberes conceptuais e procedimentais que se utilizan para optimizar a aprendizaxe lingüística, é dicir, para aprender a aprender lingua.

Competencia dixital

O Ámbito social e lingüístico contribúe a esta competencia ao ter como unha das súas metas proporcionar coñecementos e destrezas para a procura e selección de información relevante de acordo con diferentes necesidades, así como para a súa reutilización na produción de textos orais e escritos propios.

A procura e selección de moitas destas informacións requirirá: utilizar diversas fontes como a observación directa e indirecta da realidade, o uso de bibliotecas ou a utilización de Internet. Así mesmo, será necesario establecer criterios para seleccionar a información e distinguir entre os aspectos relevantes e os que non o son, ou analizala de forma crítica. A utilización de soportes electrónicos na composición de textos. Por outra banda, a linguaxe non verbal que se utiliza en numerosas ocasións na comprensión da realidade contribúe ao coñecemento e interpretación de linguaxes icónicos, simbólicos e de representación. É o caso, en especial, da linguaxe cartográfico e da imaxe

Competencias sociais e cívicas

O Ámbito social e lingüístico contribúe á adquisición desta competencia xa que a comprensión da realidade social, actual e histórica é o propio obxecto de aprendizaxe, pero o fará realmente se os alumnos e alumnas poden utilizar ese coñecemento sobre a evolución e organización das sociedades, dos seus logros e dos seus problemas para desenvolverse socialmente. Así mesmo, contribúe na medida en que axuda a entender os trazos das sociedades actuais, a súa pluralidade, os elementos e intereses comúns da sociedade en que se vive, facilitando a creación de sentimentos comúns que favorecen a convivencia.

Tamén se axuda á adquisición de habilidades sociais. Por unha banda, a comprensión das accións humanas do pasado ou do presente favorece o desenvolvemento da capacidade de porse no lugar do outro, é dicir, a empatía. Doutra banda, faio cando devandita comprensión posibilita a valoración e o exercicio do diálogo construtivo como vía necesaria para a solución dos problemas, ou o respecto cara ás persoas con opinións que non coinciden coas propias, no marco dos valores democráticos, pero ademais prevé o exercicio deses valores ao propor a realización de traballos colectivos ou de debates nos que se poidan expresar as propias ideas e escoitar e respectar as dos demais. O achegamento crítico a diferentes realidades sociais, actuais ou históricas, ou a valoración das achegas de diferentes culturas axuda, aínda que sexa máis indirectamente, ao desenvolvemento das habilidades de tipo social.

Conciencia e expresións culturais

A contribución a esta competencia relaciónase coa vertente de coñecer e valorar as manifestacións do feito artístico. No entanto, dita contribución facilitarase realmente se se dota ao alumnado das destrezas de observación e de comprensión daqueles elementos máis significativos das obras de arte que forman parte do patrimonio cultural. Desde esta formulación favorécese a apreciación sensible das obras de arte, e axúdase a valorar o patrimonio cultural, a respectalo e a interesarse pola súa conservación.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

Mediante o traballo neste ámbito, contribúese tamén, en certo xeito, á adquisición da competencia matemática, na medida que se incorporen ao traballo do aula a realización de operacións sinxelas, cálculo de magnitudes, porcentaxes e proporcións, uso de escalas numéricas e gráficas, sistemas de referencia, así como criterios de medición, codificación numérica de informacións e a súa representación gráfica, e introdúzanse nocións sinxelas de estatística básica. A utilización de todas estas ferramentas na descrición e análise da realidade social amplían o conxunto de situacións nas que os alumnos perciben a súa aplicabilidade e, con iso, fan máis funcionais as aprendizaxes asociadas á competencia matemática.

A contribución do ámbito é relevante para a adquisición desta competencia que inclúe, entre outros aspectos, a percepción e coñecemento do espazo físico en que se desenvolve a actividade humana, tanto en grandes espazos como na contorna inmediata, así como a interacción que se produce entre ambos. A percepción directa ou indirecta do espazo en que se desenvolve a actividade humana constitúe un dos principais eixos de traballo da xeografía: a comprensión do espazo xeográfico en que teñen lugar os feitos sociais e a propia vida do alumno, é dicir, a dimensión espacial. Contribúese á competencia na medida en que se asegure que dita dimensión impregna a aprendizaxe dos contidos xeográficos, adquirindo especial importancia para iso os procedementos de orientación, localización, observación e interpretación dos espazos e paisaxes, reais ou

representados.

Outra achega, non menos significativa, posibilitase desde o coñecemento da interacción home-medio e a organización do territorio resultante. O Ámbito social e lingüístico proporciona abundantes ocasións para analizar a acción dos seres humanos na utilización do espazo e dos seus recursos, non só os problemas que ás veces xera, senón tamén aquelas accións que desde un uso responsable de ambos, buscan asegurar a protección e o coidado do medio ambiente.

Competencia para aprender a aprender

A linguaxe, ademais de instrumento de comunicación, é un medio de representación do mundo e está na base do pensamento e do coñecemento. O emprego de estratexias para a comprensión de mensaxes, a utilización de recursos diversos para o acceso ao saber e á construción de coñecementos relaciónase directamente con esta competencia. Implica manexar ferramentas que faciliten a aprendizaxe, supón tamén ter unha visión estratéxica dos problemas e saber prever e adaptarse aos cambios que se producen cunha visión positiva. A todo iso contribúese desde as posibilidades que ofrece este ámbito para aplicar razoamentos de distinto tipo, buscar explicacións multicausis e predicir os posibles efectos dos fenómenos sociais. Tamén contribúe cando se favorece o desenvolvemento de estratexias para pensar, para organizar, memorizar e recuperar información, talles como a realización de resumos, esquemas ou mapas conceptuais.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

Aprender a usar a lingua é tamén aprender a analizar e resolver problemas, trazar plans e emprender procesos de decisión, xa que unha das funcións da linguaxe é regular e orientar a nosa propia actividade. Por iso, a adquisición de habilidades lingüísticas contribúe a progresar na iniciativa persoal e na regulación da propia actividade con progresiva autonomía.

Para que esta materia contribúa á esta competencia é necesario favorecer o desenvolvemento de iniciativas de planificación e execución, así como procesos de toma de decisións, presentes máis claramente na realización de debates e de traballos individuais ou en grupo xa que implica idear, analizar, planificar, actuar, revisar o feito, comparar os obxectivos previstos cos alcanzados e extraer conclusións.

5. OBXECTIVOS DA EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto aos demais, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos, exercitarse no dialogo afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

- c) Valorar e respetar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo, os comportamentos sexistas e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, adquirir novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de materia apropiada.
- j) Coñecer, valorar e respetar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural, coñecer mulleres e homes que realizaron achegas importantes a cultura e sociedade galega ou a outras culturas do mundo.
- k) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respetar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a practica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e mellora.
- l) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- m) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio linguístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e mellora e respetar a diversidade linguística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara o exercicio deste dereito.
- n) Coñecer e valorar a importancia do uso do noso idioma como elemento fundamental para o mantemento da nosa identidade, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que nos comunica con outras linguas, en especial coas pertencentes a comunidade lusófona.

6. OBXECTIVOS XERAIS DE BACHARELATO

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
- b) Consolidar unha madurez persoal e social que lles permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar críticamente as desigualdades e discriminacións existentes, e en particular a violencia contra a muller e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade
- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe, e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estraxeiras.
- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e a comunicación.
- h) Coñecer e valorar críticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de forma solidaria no desenvolvemento e mellora da súa contorna social.
- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
- j) Comprender os elementos e procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e a tecnoloxía no cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- k) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- l) Desenvolver a sensibilidade artística, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultura
- m) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social e impulsar condutas e hábitos saudables.

n) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.

o) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia e contribuir a súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado)

7.1. CONTIDOS E AVALIACIÓN

2º ESO

Xeografía e Historia. 2º curso					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
Bloque 1. O medio físico					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Localización. Latitude e lonxitude. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou nunha imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.1.1. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Localiza espazos no mapa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Características xerais do medio físico de España e de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Ter unha visión global do medio físico de España e de Galicia, e das súas características xerais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.2.1. Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica as características do medio físico español 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Medio físico de España: relevo e hidrografía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Situar no mapa de España as unidades e os elementos principais do relevo peninsular, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.3.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sitúa no mapa as unidades do relevo español. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.3.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Medio físico de Galicia: relevo e hidrografía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Situar no mapa de Galicia as unidades e os elementos principais do relevo, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.4.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sitúa nun mapa as unidades do relevo galego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.4.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Clima: elementos e diversidade climática da 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Coñecer e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico español e galego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.5.1. Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sitúa os espazos bioclimáticos de España 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL

Xeografía e Historia. 2º curso					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
▪ h	Península Ibérica e de Galicia.		▪ XHB1.5.2. Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.	▪ Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD
			▪ XHB1.5.3. Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia.	▪ Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia.	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD
▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ m	▪ B1.6. Diversidade de paisaxes. Zonas bioclimáticas da Península Ibérica e de Galicia.	▪ B1.6. Coñecer os principais espazos naturais de España e de Galicia.	▪ XHB1.6.1. Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia.	▪ Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD
▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ m ▪ ñ	▪ B1.7. Medio natural e problemas ambientais en España.	▪ B1.7. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente español e galego, e as súas consecuencias.	▪ XHB1.7.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.	▪ Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL
Bloque 2. O espazo humano					
▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g	▪ B2.1. Poboación mundial: modelos demográficos e movementos migratorios.	▪ B2.1. Comentar a información en mapas do mundo sobre a densidade de poboación e as migracións.	▪ XHB2.1.1. Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas.	▪ Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas.	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD

Xeografía e Historia. 2º curso					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> XHB2.1.2. Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento. 	<ul style="list-style-type: none"> Localiza os destinos das correntes migratorias que saíron de Europa entre 1800 e 1950 e comprende a súa influencia na evolución da poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CD
<ul style="list-style-type: none"> b c e f g h 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Poboación europea: distribución e evolución. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás súas migracións e políticas de poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.2.1. Explica as características da poboación europea. 	<ul style="list-style-type: none"> Describe as características da poboación europea e a súa evolución desde o 1800 ata a actualidade. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CCL CSC CD
			<ul style="list-style-type: none"> XHB2.2.2. Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica. 	<ul style="list-style-type: none"> Analiza o crecemento da poboación nos países de Europa e compara o ritmo de crecemento en cada unha das rexións europeas. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CD CCL

Xeografía e Historia. 2º curso					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Poboación española: evolución, distribución e dinámica. Movements migratorios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Analizar as características da poboación española, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.3.1. Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analiza a pirámide de poboación de España na actualidade e compárala coa súa proxección no futuro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.3.2. Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Estuda en distintos medios os movementos migratorios en España desde o século XX ata os nosos días, distinguindo a emigración e a inmigración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Poboación de Galicia: evolución, distribución e dinámica. Movements migratorios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Analiza as características da poboación de Galicia, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.4.1. Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analiza o mapa da densidade de poboación de Galicia e explica como se distribúe a poboación galega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL

Xeografía e Historia. 2º curso					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Proceso de urbanización no planeta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas, e identificar e comentar o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.5.1. Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Localiza nun mapa do mundo as aglomeracións urbanas clasifica das polo número de habitantes. ▪ Estuda nun diagrama de barras a gran diferenza que existe entre o índice de desenvolvemento dalgúns cidades e o do país ao que pertencen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.5.2. Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analiza, no mapa do mundo, a rede de cidades globais, en que aparecen numeradas segundo a súa influencia económica, política e cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL

Xeografía e Historia. 2º curso					
Obxectivos	Contidos	Cráterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. A cidade e o proceso de urbanización europeo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Comprender o proceso de urbanización, os seus proles e os seus contras en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.6.1. Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica os elementos que definen e diferencian o espazo rural e o espazo urbano. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.6.2. Distingue os tipos de cidades do noso continente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Recoñece os distintos tipos de cidades que existen no continente europeo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. A cidade e o proceso de urbanización en España e en Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. Recoñecer as características das cidades españolas e galegas, e as formas de ocupación do espazo urbano. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.7.1. Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Recoñece as características das cidades españolas e de Galicia e a orde ou xerarquía que se establece entre elas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ m ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. Diversidade de medios naturais en España e en Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. Coñecer os principais espazos naturais protexidos a nivel peninsular e insular. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.8.1. Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgúns deles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica os espazos protexidos de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.8.2. Elabora gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CD 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. Paisaxes no territorio español e galego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. Identificar as principais paisaxes humanizadas españolas e galegas, e identificalas por comunidades autónomas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.9.1. Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL 	

Xeografía e Historia. 2º curso					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ m ▪ ñ 					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ m ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Principais retos e problemas ambientais en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Coñecer e analizar os problemas e os retos ambientais que afronta España, a súa orixe e as posibles vías para afrontar estes problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.10.1. Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
Bloque 3. A historia					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utiliza internet e outras fontes para obter información sobre o legado dos pobos xermanos e musulmáns. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Fontes históricas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica catro clases de fontes históricas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estes restos materiais ou textuais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Comprende o significado de fonte histórica 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA

Xeografía e Historia. 2º curso					
Obxectivos	Contidos	Cráterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Cambio e continuidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sitúa no tempo e reconece nun mapa histórico os distintos reinos en que se fragmentou o Imperio romano de Occidente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúalos nunha liña do tempo. 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Tempo histórico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Interpreta mapas e eixes cronolóxicos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l ▪ h ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Vocabulario histórico e artístico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégalos axeitadamente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Idade Media: concepto e as subetapas (alta, plena e baixa Idade Media). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Caracterizar a alta Idade Media en Europa e reconecer a dificultade da falta de fontes históricas neste período. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.6.1. Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utiliza internet e outras fontes para obter información sobre distintos elementos que caracteri 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA

Xeografía e Historia. 2º curso					
Obxectivos	Contidos	Cráterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
				<p>zan a Alta Idade Media en Europa.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. Caída do Imperio Romano en Occidente: división política e invasións xermánicas. Imperio Bizantino e reinos xermánicos. 	<p>B3.7. Describir a nova situación económica, social e política dos reinos xermánicos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.7.1. Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Comprende e explica a vida cotiá nunha aldea xermana e compára a cunha cidade romana. ▪ Comprende e explica a organización territorial e política dos reinos xermanos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8. Feudalismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8. Explicar a organización feudal e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.8.1. Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Coñece a organización social e económica, a cultura e a arte do reino visigodo. ▪ Coñece a organización social e económica, a cultura e a arte do Imperio bizantino. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC

Xeografía e Historia. 2º curso					
Obxectivos	Contidos	Cráterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ f ▪ h ▪ l ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.9. Islam. Península Ibérica: invasión musulmá. Evolución de Al-Andalus e dos reinos cristiáns. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.9. Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns, nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.9.1. Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Comprende e explica a orixe do islam, os fundamentos da relixión islámica e a expansión do islam ao longo da Idade Media. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.9.2. Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Describe algunhas das aportacións da cultura islámica a Occidente 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l ▪ n ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10. Reconquista e repoboación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10. Entender o proceso das conquistas e a repoboación dos reinos cristiáns na Península Ibérica e as súas relacións con Al-Andalus. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.10.1. Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiáns na Península Ibérica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Interpreta mapas e liñas do tempo que describen a expansión do islam na Idade Media. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.10.2. Explica a importancia do Camiño de Santiago. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Recoñece a importancia da peregrinación a Santiago 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.11. Expansión comercial europea e recuperación das cidades. Crise da baixa Idade Media: a 'Peste Negra' e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.11. Entender o concepto de crise e as súas consecuencias económicas e sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.11.1. Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Comprende a situación de crise que comezou a sufrir o Imperio romano no século III que favoreceu as invasións xermanas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC

Xeografía e Historia. 2º curso					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
				s.	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l ▪ h ▪ n ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.12. Arte románica, gótica e islámica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.12. Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.12.1. Describe características da arte románica, gótica e islámica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Describe algunhas características da arte románica e islámica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL

4º ESO

Xeografía e Historia. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
	Bloque 1. O século XVIII en Europa ata 1789				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Século XVIII en Europa: do feudalismo ao absolutismo e o parlamentarismo das minorías. Francia, Inglaterra, España e Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Explicar as características do Antigo Réxime nos seus sentidos político, social e económico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.1.1. Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analiza textos e interpreta esquemas relacionados con aspectos propios do absolutismo e o parlamentarismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.1.2. Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analiza, identifica e compara as características da sociedade e a economía do Antigo Réxime e da Ilustración. ▪ Recoñece e describe os distintos sistemas de goberno dos comezos do século XVIII. ▪ Identifica aos pensadores máis importantes do século XVIII e o seu pensamento. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ h ▪ l ▪ n ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Ilustración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Coñecer o alcance da Ilustración como novo movemento cultural e social en Europa e en América. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.2.1. Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica a Enciclopedia como a obra representativa do pensamento ilustrado. ▪ Analiza a transición do Antigo Réxime cara á Ilustración nas formas de goberno de España. ▪ Analiza a vida na corte dos Borbóns. ▪ Analiza o papel da prensa no século XVIII. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ g ▪ l ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Arte e ciencia en Europa no século XVIII. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Coñecer os avances da Revolución Científica desde os séculos XVII e XVIII. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.3.1. Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Valora a importancia das ideas da Ilustración na evolución da ciencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.3.2. Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Valora a importancia do método científico nunha variedade de áreas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT
Bloque 2. A era das revolucións liberais					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: bases ideolóxicas (liberalismo, nacionalismo e rexionalismo), económicas e sociais; principais consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Comprender o alcance e as limitacións dos procesos revolucionarios dos séculos XVIII e XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.1.1. Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Valora os motivos que impulsaron o pobo de Madrid no levantamento do 2 de maio de 1808. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.1.2. Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mellora a comprensión das revolucións e dos nacionalismos analizando textos, cadros e caricaturas da época. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: periodización e feitos principais. Restauración. Procesos unificadores e independentistas. O caso español 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Identificar os principais feitos das revolucións liberais burguesas en Europa e América nos séculos XVIII e XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.2.1. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Explica os principais feitos da Guerra da Independencia, a súa orixe e os seus motivos, valorando a actuación das Cortes de Cádiz e a Constitución de 1812. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.2.3. Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Discute as implicacións da violencia. 	
Bloque 3. A Revolución Industrial					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Revolución Industrial: concepto; factores económicos, sociais e ideolóxicos que a fan posible. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Describir os feitos salientables da Revolución Industrial e o seu encadeamento causal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.1.1. Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Interpreta a imaxe das primeiras fábricas téxtiles analizando as condicións de traballo e o trato aos obreiros que traballaban nelas. ▪ Interpreta un mapa analizando a relación entre o nivel de industrialización e a mellora da rede de transportes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Revolución Industrial: desde Gran Bretaña ao resto de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Analizar as vantaxes e os inconvenientes de ser un país pioneiro nos cambios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.2.1. Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analiza o tardío proceso de industrialización española e os factores que incidiron nese atraso con respecto a outros países como o Reino Unido ou Alemaña. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> XHB3.2.1. Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos. 	<ul style="list-style-type: none"> Estuda a Primeira Revolución Industrial en Gran Bretaña e compáraa coa doutros países do continente europeo. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
<ul style="list-style-type: none"> a c d h l m 	<ul style="list-style-type: none"> B3.3. Consecuencias da Revolución Industrial. Movemento obreiro (orixes, ideoloxías e formas de organización). 	<ul style="list-style-type: none"> B3.3. Entender o concepto de progreso, e os sacrificios e os avances que leva consigo. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.3.1. Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais. 	<ul style="list-style-type: none"> Analiza textos e imaxes que describen as condicións de traballo das mulleres e dos nenos nas cidades industriais do século XIX e principios do XX. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CSIEE CCL
<ul style="list-style-type: none"> l ñ 	<ul style="list-style-type: none"> B3.4. Discusión en torno ás características da industrialización en España e Galicia: éxito ou fracaso? 	<ul style="list-style-type: none"> B3.4. Analizar a evolución dos cambios económicos en España e en Galicia, a raíz da industrialización parcial do país. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.4.1. Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España. 	<ul style="list-style-type: none"> Estuda os cambios sociais, políticos e económicos en España como consecuencia da industrialización do país. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC
<ul style="list-style-type: none"> g l m 	<ul style="list-style-type: none"> B3.5. A ciencia no século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.5. Coñecer os principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX, e a súa relación coas revolucións industriais 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.5.1. Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> Analiza un eixe cronolóxico cos avances técnicos que caracterizan á época das revolucións industriais 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CMCCT
Bloque 4. O Imperialismo do século XIX e a I Guerra Mundial					
<ul style="list-style-type: none"> g h l 	<ul style="list-style-type: none"> B4.1. O imperialismo no século XIX: concepto. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.1. Identificar as potencias imperialistas e a repartición de poder económico e político no mundo no derradeiro cuarto do século XIX e no principio do XX. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB4.1.1. Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais. 	<ul style="list-style-type: none"> Comprende que é o Imperialismo e explica como influíu na política mundial e nas relacións internacionais. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
<ul style="list-style-type: none"> g l 	<ul style="list-style-type: none"> B4.2. Imperialismo: causas, desenvolvemento e consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.2. Establecer xerarquías causais (aspecto e escala temporal) da evolución do imperialismo. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB4.2.1. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914. 	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece as conexións que existiron entre o Imperialism 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA

Xeografía e Historia. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
				o, o colonialismo e a Gran Guerra de 1914.	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Causas e consecuencias da Gran Guerra (1914-1919) ou I Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Coñecer os principais acontecementos da Gran Guerra, as súas interconexións coa Revolución Rusa e as consecuencias dos tratados de Versalles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.3.1. Diferencia os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Coñece os principais acontecementos da Gran Guerra, a súa relación coa Revolución rusa e as consecuencias dos tratados de Versalles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.3.2. Analiza o novo mapa político de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analiza e explica o mapa político de Europa despois da Primeira Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.3.3. Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Explica os cambios territoriais, as perdas nas colonias e outras consecuencias da Gran Guerra para o Imperio alemán. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Revolución Rusa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Esquematizar a orixe, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución Rusa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.4.1. Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Describe o sistema político da URSS. ▪ Enumera as repúblicas que formaban a URSS en 1939. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. A arte no século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Relacionar movementos culturais como o romanticismo, en distintas áreas, e recoñecer a orixinalidade de movementos artísticos como o impresionismo, o expresionismo e outros "ismos" en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.5.1. Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analiza tres cadros do século XIX e describe as imaxes e os personaxes representados para extraer conclusións sobre as formas de vida nese século. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CCEC

Xeografía e Historia. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> XHB4.5.2. Compara movementos artísticos europeos e asiáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> Analiza no Caderno de Arte os estilos que se viron influenciados pola Primeira Guerra Mundial 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL CCEC
Bloque 5. A época de entreguerras (1919-1945)					
<ul style="list-style-type: none"> g h l 	<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Período de entreguerras: do final da Gran Guerra ao crac do 29 e a Gran Depresión. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Coñecer e comprender os acontecementos, os feitos e os procesos máis importantes do período de entreguerras, e a súa conexión co presente, e estudar a xerarquía causal nas explicacións históricas sobre esta época. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB5.1.1. Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia. 	<ul style="list-style-type: none"> Analiza textos, gráficos, mapas e liñas do tempo relacionados cos procesos máis importantes do período de entreguerras. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
			<ul style="list-style-type: none"> XHB5.1.2. Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008. 	<ul style="list-style-type: none"> Analiza textos, gráficos, mapas e liñas do tempo relacionados cos procesos máis importantes do período de entreguerras. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA
			<ul style="list-style-type: none"> XHB5.1.3. Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller. 	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece e valora a importancia dos movementos sufraxistas para a consecución do voto feminino e a igualdade das mulleres ante a lei. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
<ul style="list-style-type: none"> a c d h l 	<ul style="list-style-type: none"> B5.2. Fascismo italiano e nazismo alemán. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.2. Analizar as causas do auge dos fascismos en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB5.2.1. Explica diversos factores que fixeron posible o auge do fascismo en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> Analiza distintos factores que provocaron o auge do fascismo en Europa no período de entreguerras. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Cráterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. II República española e a Guerra Civil. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Coñecer as tensións que levaron en España á proclamación da II República e ao estoupido da Guerra Civil 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB5.3.1. Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Coñece e explica os puntos máis relevantes da Constitución de 1931 e a reacción dos españois a estes cambios constitucionais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB5.3.2. Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Coñece os acontecementos máis importantes do inicio, do desenvolvemento e do final da Guerra Civil española e a axuda internacional que recibiron cada un dos bandos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
Bloque 6. As causas e consecuencias da II Guerra Mundial (1939-1945)					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Orixes da II Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Coñecer as causas da II Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.1.1. Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Recoñece os distintos puntos de vista e as formas de actuar de políticos e gobernos dos países que foron invadidos pola Alemaña nazi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.2. Desenvolvemento da II Guerra Mundial: extensión, fases, formas de guerra e principais consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.2. Coñecer os principais feitos da II Guerra Mundial, diferenciar as escalas xeográficas nesta guerra (europea e mundial) e entender o concepto de guerra total. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.2.1. Sitúa nun mapa as fases do conflito. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sitúa en varios mapas as distintas fases polas que pasou a Segunda Guerra Mundial e relacionaos cos contidos do tema. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA

Xeografía e Historia. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> XHB6.2.2. Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> Comprende por que se alargou a guerra na fronte oriental, pola resistencia de Xapón, ata os bombardeos de Hiroshima e Nagasaki. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
			<ul style="list-style-type: none"> XHB6.2.3. Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos. 	<ul style="list-style-type: none"> Explica as causas e consecuencias da Segunda Guerra Mundial e sitúaaas no tempo e nos distintos lugares xeográficos. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
<ul style="list-style-type: none"> a d l 	<ul style="list-style-type: none"> B6.3. O Holocausto. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.3. Entender o contexto en que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB6.3.1. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> Coñece as distintas fases de rexeitamento e exclusión social da poboación xudía que culminou no Holocausto e entende como este terrible proceso influíu na conciencia das xeracións posteriores. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC
<ul style="list-style-type: none"> g h l 	<ul style="list-style-type: none"> B6.4. Nova xeopolítica mundial: Guerra Fría e plans de reconstrución posbélica. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.4. Comprender o concepto de Guerra Fría no contexto de despois de 1945, e as relacións entre os dous bloques, os EEUU e a URSS. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB6.4.1. Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría. 	<ul style="list-style-type: none"> Utiliza textos, caricaturas e fotografías para explicar algúns dos conflitos que sucederon na época da Guerra Fría. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> XHB6.4.2. Describe as consecuencias da guerra de Vietnam. 	<ul style="list-style-type: none"> Estuda a guerra de Vietnam e as súas consecuencias, desde o punto de vista das perdas humanas e de como contribuíu a cambiar a imaxe que o mundo tiña de Estados Unidos. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
<ul style="list-style-type: none"> a d g h l 	<ul style="list-style-type: none"> B6.5. Procesos de descolonización en Asia e África. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.5. Organizar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra no século XX e comprender os límites da descolonización e da independencia nun mundo desigual. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB6.5.1. Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador. 	<ul style="list-style-type: none"> Explica os feitos máis importantes do proceso de descolonización en Asia, Oceanía e África. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL
			<ul style="list-style-type: none"> XHB6.5.2. Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947). 	<ul style="list-style-type: none"> Estuda o fenómeno do <i>apartheid</i> en Sudáfrica que diferencia o período descolonizador neste país co resto do continente africano. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA
Bloque 7. A estabilización do Capitalismo e o illamento económico do bloque soviético					
<ul style="list-style-type: none"> a d g h l 	<ul style="list-style-type: none"> B7.1. Evolución dos bloques soviético e capitalista. O "Welfare State". 	<ul style="list-style-type: none"> B7.1. Entender os avances económicos dos réximes soviéticos e os perigos do seu illamento interno, así como os avances económicos do "Welfare State" en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB7.1.1. Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> Analiza a creación do Estado do Benestar en Europa e a súa posterior evolución. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
			<ul style="list-style-type: none"> XHB7.1.2. Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado. 	<ul style="list-style-type: none"> Estuda a incorporación da muller ao traballo e os movementos feministas desde os anos 60 ata os nosos días 	<ul style="list-style-type: none"> CSC
<ul style="list-style-type: none"> f g h l 	<ul style="list-style-type: none"> B7.2. Crise do petróleo (1973). 	<ul style="list-style-type: none"> B7.2. Comprender o concepto de crise económica e a súa repercusión mundial nun caso concreto. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB7.2.1. Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008. 	<ul style="list-style-type: none"> Analiza os conflitos en Oriente Próximo que 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ m 				desencadearon a crise do petróleo en 1973.	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.3. Ditadura de Franco en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.3. Explicar as causas de que se establecera unha ditadura en España tras a Guerra Civil, e como foi evolucionando esa ditadura desde 1939 a 1975. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.3.1. Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Estuda a España da posguerra e as diferentes fases polas que pasou a ditadura de Franco desde 1939 ata 1975. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.3.2. Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Investiga en Internet e explica o contido da Lei da Memoria Histórica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
Bloque 8. O mundo recente entre os séculos XX e XXI					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.1. Formas económicas e sociais do capitalismo no mundo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.1. Interpretar procesos a medio prazo de cambios económicos, sociais e políticos a nivel mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.1.1. Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Compara o mapa de Europa de 1988 co actual e analiza a orixe e evolución dos novos países 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.1.2. Comprende os proles e contras do estado do benestar. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analiza como se manifestou o estado de benestar en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.2. Colapso dos réximes soviéticos e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.2. Coñecer as causas e as consecuencias inmediatas do colapso da URSS e outros réximes socialistas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.2.1. Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Estuda a evolución da URSS ata a súa desintegración e as revolucións democráticas da Europa do Leste. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.3. Transición política en España: da ditadura á democracia (1975-1982). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.3. Coñecer os principais feitos que conduciron ao cambio político e social en España despois de 1975, e sopesar distintas interpretacións sobre ese proceso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.3.1. Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analiza algúns textos relevantes da transición, compáraos e opina sobre a mensaxe que transmiten. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
▪ ñ			▪ XHB8.3.2. Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc.	▪ Coñece e explica os sucesos máis importantes que propiciaron o cambio na sociedade española da transición.	▪ CSC ▪ CCL
			▪ XHB8.3.3. Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.	▪ Coñece o problema do terrorismo en España, nomea algúns grupos terroristas da época: ETA, GRAPO etc. e explica o que é a Asociación de Vítimas do Terrorismo, cando se creou e cales son os seus fins.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l	▪ B8.4. Camiño cara a Unión Europea: desde a unión económica a unha futura unión política supranacional.	▪ B8.4. Entender a evolución da construción da Unión Europea.	▪ XHB8.4.1. Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.	▪ Analiza a Unión Europea desde o nacemento da CEE e a súa posterior evolución, analizando as sucesivas incorporacións e os retos que se lle expoñen para o futuro.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
Bloque 9. A Revolución Tecnolóxica e a globalización a finais do século XX e principio do XXI					
▪ e ▪ g ▪ h ▪ l	▪ B9.1. A globalización económica: concepto e características.	▪ B9.1. Definir a globalización e identificar algúns dos seus factores.	▪ XHB9.1.1. Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.	▪ Analiza a Unión Europea desde o nacemento da CEE e a súa posterior evolución, analizando as sucesivas incorporacións e os retos que se lle expoñen para o futuro.	▪ CSC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
			▪ XHB9.1.2. Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización.		▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
▪ e	▪ B9.2. Papel da	▪ B9.2. Identificar algúns dos	▪ XHB9.2.1. Analiza algunhas ideas de	▪ Analiza as	▪ CSC

Xeografía e Historia. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ g ▪ h ▪ l 	Revolución Tecnolóxica na globalización.	cambios fundamentais que supón a Revolución Tecnolóxica.	progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.	vantaxes e os perigos de Internet no ámbito profesional como persoal.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ g ▪ h ▪ l ▪ m ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.3. Consecuencias da globalización. Relacións interrexionais; focos de conflito. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.3. Recoñecer o impacto destes cambios a nivel local, autonómico, estatal e global, prevendo posibles escenarios máis e menos desexables de cuestións ambientais transnacionais, e discutir as novas realidades do espazo globalizado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB9.3.1. Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflictivo das condicións sociais do proceso de globalización. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Realiza unha presentación oral na clase en que explica como inflúe a globalización na nosa vida diaria. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CD ▪ CAA ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSIEE
Bloque 10. A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.1.1. Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analiza algúns problemas ambientais como a sobreexplotación do planeta e o cambio climático explicando como poden influír na vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.1.2. Sopesa como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.1.3. Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Compara en que se parece e en que se diferencia a sociedade do tempo da Revolución Industrial á dos nosos días 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.2. Cambio e continuidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.2.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Elabora unha liña do tempo sobre o conflito árabe-israelí. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúalos nunha liña do tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.3. Tempo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.3. Entender que os 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.3.1. Entende que varias 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Interpreta o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC

Xeografía e Historia. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l ▪ ñ 	histórico.	acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	texto sobre o nacemento do Estado de Israel e explica as guerras e enfrontamentos que houbo entre israelís e palestinos desde 1948.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.4. Vocabulario histórico e artístico: Idade Contemporánea. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégao axeitadamente 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL

2º BACH: HISTORIA DE ESPAÑA

Introdución

O estudo da historia de España é esencial para o coñecemento e comprensión non só do noso pasado senón tamén do mundo actual. Non menos importante é o carácter formativo da materia de Historia de España, xa que desenvolve capacidades e técnicas intelectuais propias do pensamento abstracto e formal, tales como a observación, a análise, a interpretación, a capacidade de comprensión e o sentido crítico. Por outra banda, a historia contribúe decisivamente á formación de cidadáns e cidadás responsables, conscientes dos seus dereitos e das súas obrigas, así como da herdanza recibida e do seu compromiso coas xeracións futuras.

Historia de España de segundo curso de bacharelato pretende ofrecer unha visión de conxunto dos procesos históricos fundamentais dos territorios que configuran o actual Estado español, prestando, cando cumpra, unha especial atención a Galicia, pero sen esquecer por iso a súa pluralidade interna e a súa pertenza a outros ámbitos máis amplos, coma o europeo e o iberoamericano. Neste sentido, a materia recolle, na análise dos procesos históricos, tanto os aspectos compartidos como os diferenciais.

Concibida como materia común para todas as modalidades de bacharelato, ofrécelles aos alumnos e ás alumnas que chegan á vida adulta a posibilidade de coñeceren a historia de España de xeito continuo e sistemático. Na distribución cronolóxica dos contidos outórgaselle unha maior importancia ao coñecemento da historia contemporánea, sen renunciar por iso aos referidos ás etapas anteriores, pois en grande medida a pluralidade da España actual só é comprensible se nos remontamos a procesos e feitos que teñen a súa orixe nun pasado remoto. Deste xeito, dedícase un primeiro bloque aos comezos da nosa historia, desde os primeiros humanos á monarquía visigoda; o segundo refírese á Idade Media, desde a conquista musulmá da Península; os dous seguintes estudan a Idade Moderna, ata as vésperas da Revolución Francesa; e os oito restantes a Idade Contemporánea.

A través do estudo da Historia de España, o alumnado deberá adquirir determinados valores e hábitos de comportamento, como a actitude crítica cara ás

fontes, o recoñecemento da diversidade de España ou a valoración do patrimonio cultural e histórico recibido. Así mesmo, tal estudo deberá contribuír a fomentar unha especial sensibilidade cara á sociedade do presente e a súa problemática, que anime a adoptar unha actitude responsable e solidaria coa defensa da liberdade, a igualdade de entre homes e mulleres, os dereitos humanos, a non-discriminación e os valores democráticos.

A materia é rica en achegas ao coñecemento competencial. As competencias clave sociais e cívicas, e de conciencia e expresións culturais reciben un tratamento moi específico relacionado cos contidos que son propios da historia de España. Ademais, as competencias lingüística, dixital e de aprender a aprender están presentes de maneira constante na súa vertente máis instrumental, e deben impregnar todo o que sexa posible o desenvolvemento curricular da materia. O traballo competencial matemático e en ciencias e tecnoloxía trátase de xeito puntual. A competencia clave de sentido de iniciativa e espírito emprendedor debe estar moi presente nas vertentes máis actitudinais e competenciais da materia.

O tratamento metodolóxico da materia débese axustar ao nivel competencial inicial do alumnado, respectando os ritmos e os estilos de aprendizaxe, e tendo en conta a atención á diversidade. A materia de Historia de España permite desenvolver metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, integrando de xeito especial as tecnoloxías da información e da comunicación.

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
Bloque 0: Como se escribe a Historia. Criterios comúns					
d e g h i l m	B0.1. Método histórico. Fontes e perspectivas.	B0.1. Localizar fontes primarias (históricas) e secundarias (historiográficas) en bibliotecas, internet, etc., e extraer información salientable sobre o tratado, valorando criticamente a súa fiabilidade.	HEB0.1.1. Procura información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística dun personaxe historicamente salientable, un feito ou un proceso histórico, e elabora unha breve exposición.		CCL CD CAA CSC CSIEE CCEC
d e h i l	B0.2. Análise e comentario de fontes.	B0.2. Elaborar mapas e liñas de tempo, localizando as fontes adecuadas, utilizando os datos proporcionados ou servíndose dos coñecementos xa adquiridos.	HEB0.2.1. Representa unha liña do tempo situando nunha ringleira os principais acontecementos relativos a determinados feitos ou procesos históricos.		CCL CAA CSC
h i l	B0.3. Utilidade das fontes.	B0.3. Comentar e interpretar fontes primarias (históricas) e secundarias (historiográficas), relacionando a súa información cos coñecementos previos.	HEB0.3.1. Responde a cuestións propostas a partir de fontes históricas e historiográficas.		CMCCT CAA CSC
d	B0.4. Mapas e liñas do	B0.4. Recoñecer a	HEB0.4.1. Distingue o carácter das		CMCCT

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
e h i l	tempo.	utilidade das fontes para o/a historiador/a, á parte da súa fiabilidade.	fontes históricas non só como información, senón tamén como proba para responder ás preguntas que se formulan os/as historiadores/as.		CAA CSC
	Bloque 1. A Península Ibérica desde os primeiros humanos ata a desaparición da monarquía Visigoda (711)				
d e h i l n p	B1.1. Da prehistoria á monarquía visigoda: prehistoria (evolución do Paleolítico ao Neolítico; pintura cantábrica e levantina; importancia da metalurxia); configuración das áreas celta e ibérica (Tartesos, indoeuropeos e colonizadores orientais; cultura castrexa); Hispania romana (conquista e romanización da Península; legado cultural romano; exemplo galego); monarquía visigoda (ruralización da economía; poder da Igrexa e a nobreza).	B1.1. Explicar as características dos principais feitos e procesos históricos da Península Ibérica desde a prehistoria ata a desaparición da monarquía visigoda, e identificar as súas causas e consecuencias.	HEB1.1.1. Explica as diferenzas entre a economía e a organización social do Paleolítico e do Neolítico, e as causas do cambio.	• Explica os trazos do Neolítico e indica as diferenzas co Paleolítico.	CCL CCS
HEB1.1.2. Identifica as diferenzas entre unha imaxe de pintura cantábrica e outra de pintura levantina.			• Identifica as diferenzas entre unha imaxe de pintura cantábrica e outra de pintura levantina.	CCEC	
HEB1.1.3. Describe os avances no coñecemento das técnicas metalúrxicas e explica as súas repercusións.			• Identifica as principais culturas da etapa dos metais na Península.	CCL CMCCT CSC	
HEB1.1.4. Resume as características principais do reino de Tartesos e cita as fontes históricas para o seu coñecemento.			• Identifica os principais trazos da cultura tartésica; localización, actividades económicas e organización política.	CCL CAA CSC	
HEB1.1.5. Explica o diferente nivel de desenvolvemento das áreas celta e ibérica en vésperas da conquista romana en relación coa influencia recibida dos indoeuropeos, o reino de Tartesos e os colonizadores fenicios e gregos.			• Compara as características sociais e económicas e bélicas dos pobos que habitaban a Península antes da conquista romana.	CCL CSC CCEC	
HEB1.1.6. Debuxa un mapa esquemático da Península Ibérica e delimita nel as áreas ibérica e celta.			• Analiza os asentamentos dos distintos pobos que habitaron a península ibérica desde a prehistoria ata o final do reino	CAA CSC	

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
				visigodo a través de mapas esquemáticos.	
			HEB1.1.7. Define o concepto de romanización e describe os medios empregados para levala a cabo.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece a influencia da cultura romana nos pobos que habitaban a península ibérica e explica o éxito da romanización. 	CCL CSC CCEC
			HEB1.1.8. Compara o ritmo e grao de romanización dos territorios peninsulares.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza o grao de romanización dos diferentes territorios peninsulares. 	CCL CSC CCEC
			HEB1.1.9. Resume as características da monarquía visigoda e explica por que alcanzou tanto poder a igrexa e a nobreza.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica as características do reino visigodo, analiza o proceso de unificación territorial e explica a súa evolución. 	CCL CSC
			HEB1.1.10. Procura información de interese (en libros e internet) sobre o mantemento cultural e artístico do legado romano na España actual, e elabora unha breve exposición.	<ul style="list-style-type: none"> Recompila, organiza e analiza información relevante sobre a pervivencia do legado cultural romano para responder cuestións e expor dita información oralmente e/ou por escrito 	CCL CD CAA CSIEE CCEC
			HEB1.1.11. Representa unha liña do tempo desde 250 a.C. ata 711 d.C., e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	<ul style="list-style-type: none"> Elabora e analiza liñas do tempo e eixes cronolóxicos para situar feitos desde 250 a.C. ata 711 d.C. 	CMCCT CAA CSC
			HEB1.1.12. Partindo de fontes historiográficas, responde a cuestións ou situacións.	<ul style="list-style-type: none"> Utiliza fontes historiográficas para explicar os principais feitos e procesos 	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
				históricos da península ibérica desde a prehistoria ata a desaparición da monarquía visigoda.	
Bloque 2. A Idade Media: tres culturas e un mapa político en constante cambio (711-1474)					
d e h i n	B2.1. Al-Andalus: conquista musulmá da Península; evolución política de Al-Andalus; revitalización económica e urbana; estrutura social; relixión, cultura e arte.	B2.1. Explicar a evolución dos territorios musulmáns na Península, describindo as súas etapas políticas e os cambios económicos, sociais e culturais que introduciron.	HEB2.1.1. Explica as causas da invasión musulmá e da súa rápida ocupación da Península.	• Explica as causas da invasión musulmá e reconece diversos factores que influíron na súa rápida expansión.	CCL CSC
			HEB2.1.2. Representa unha liña do tempo desde 711 ata 1474 e sitúa nunha ringleira os principais acontecementos relativos a Al-Andalus e noutra os relativos aos reinos cristiáns.	• Analiza unha liña do tempo e localiza as etapas de al-Ándalus.	CMCCT CAA CSC
			HEB2.1.3. Describe a evolución política de Al-Andalus.	• Explica a evolución política de al-Ándalus.	CCL CSC
			HEB2.1.4. Resume os cambios económicos, sociais e culturais introducidos polos musulmáns en Al-Andalus.	• Sintetiza os cambios económicos, sociais e culturais introducidos polos musulmáns en al-Ándalus.	CCL CSC CCEC
d e h i p	B2.2. Os reinos cristiáns do século XIII ao XV: evolución política; nacemento das Cortes. Os reinos cristiáns na baixa Idade Media (séculos XIV e XV); diferente evolución e organización política das coroas de Castela, Aragón e Navarra. Proceso de reconquista e repoboación.	B2.2. Explicar a evolución e configuración política dos reinos cristiáns, en relación co proceso de reconquista e o concepto patrimonial da monarquía.	HEB2.2.1. Describe as grandes etapas e as causas xerais que conducen ao mapa político da Península Ibérica ao remate da Idade Media.	• Explica as principais causas e fases do mapa político da península ibérica ao final da Idade Media.	CCL CSC
			HEB2.2.2. Explica a orixe das Cortes nos reinos cristiáns e as súas principais funcións.	• Explica a orixe das Cortes, o seu funcionamento e a súa composición.	CCL CSC
			HEB2.2.3. Compara a organización política da coroa de Castela, a de	• Compara a organización	CCL CAA

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
			Aragón e o reino de Navarra ao remate da Idade Media.	política da Coroa de Castela, a Coroa de Aragón e o Reino de Navarra ao final da Idade Media.	CSC
			HEB2.2.4. Comenta o ámbito territorial e as características de cada sistema de repoboación, así como as súas causas e as súas consecuencias.	• Define e compara distintos modelos de repoboación.	CCL CAA CSC
d e h i p	B2.3. Os reinos cristiáns na Idade Media: réxime señorial e sociedade estamental. Tensións sociais.	B2.3. Diferenciar as tres grandes fases da evolución económica dos reinos cristiáns durante toda a Idade Media (estancamento, expansión e crise), e sinalar os seus factores e as súas características.	HEB2.3.1. Describe as grandes fases da evolución económica dos territorios cristiáns durante a Idade Media.	• Explica as grandes fases da evolución económica dos territorios cristiáns durante a Idade Media.	CCL CSC
d e h i p	B2.4. Os reinos cristiáns na Idade Media: do estancamento á expansión económica. Crises agraria e demográfica.	B2.4. Analizar a estrutura social dos reinos cristiáns e describir o réxime señorial e as características da sociedade estamental.	HEB2.4.1. Explica a orixe e as características do réxime señorial e a sociedade estamental no ámbito cristián.	• Analiza as causas da feudalización e explica a sociedade estamental dos reinos cristiáns.	CCL CMCCT CSC
d e g h m n p	B2.5. O Camiño de Santiago. Unha cultura plural: cristiáns, musulmáns e xudeus. Manifestacións artísticas.	B2.5. Describir as relacións culturais de cristiáns, musulmáns e xudeus, e especificar as súas colaboracións e as influencias mutuas.	HEB2.5.1. Describe o labor dos centros de tradución.	• Explica en que consistían os centros de tradución como transmisores de grande parte do saber clásico e oriental a Europa.	CCL CSC CCEC
			HEB2.5.2. Procura información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística do Camiño de Santiago, e elabora unha breve exposición.	• Recompila, organiza e analiza información relevante sobre o Camiño de Santiago a través de diversas fontes.	CCL CD CAA CSIEE CCEC
Bloque 3. A formación da monarquía hispánica e a súa expansión mundial (1474-1700)					

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
dehiP	B3.1. Os Reis Católicos: unión dinástica de Castela e Aragón; reorganización do Estado; política relixiosa; conquista de Granada; descuberta de América; incorporación de Navarra; relacións con Portugal.	B3.1. Analizar o reinado dos Reis Católicos como unha etapa de transición entre a Idade Media e a Idade Moderna, e identificar as reminiscencias medievais e os feitos salientables que abren o camiño á modernidade.	HEB3.1.1. Define o concepto de unión dinástica aplicado a Castela e Aragón en tempos dos Reis Católicos e describe as características do novo Estado.	• Explica que supuxo a «unión dinástica» en Castela e Aragón na época dos Reis Católicos e describe as características do novo Estado.	CCL CSC
			HEB3.1.2. Explica as causas e as consecuencias dos feitos máis relevantes de 1492.	• Analiza as causas e as consecuencias dos feitos máis importantes de 1492.	CCL CSC
			HEB3.1.3. Analiza as relacións dos Reis Católicos con Portugal e os obxectivos que perseguían.	• Explica en que consistiron e as consecuencias que produciron as relacións dos Reis Católicos con Portugal.	CCL CAA CSC
dehi	B3.2. Auxe do Imperio no século XVI: dominios de Carlos I e de Filipe II; modelo político dos Austrias; conflitos internos; conflitos relixiosos no seo do Imperio; conflitos exteriores; exploración e colonización de América e do Pacífico; política económica respecto a América; a revolución dos prezos e o custo do Imperio.	B3.2. Explicar a evolución e a expansión da monarquía hispánica durante o século XVI, diferenciando os reinados de Carlos I e Filipe II.	HEB3.2.1. Compara os imperios territoriais de Carlos I e de Filipe II, e explica os problemas que provocaron.	• Realiza unha comparativa entre os imperios territoriais de Carlos I e Filipe II e os problemas que provocaron.	CCL CAA CSC
			HEB3.2.2. Explica a expansión colonial en América e no Pacífico durante o século XVI.	• Explica a expansión colonial en América e no Pacífico durante o século XVI.	CCL CSC
			HEB3.2.3. Analiza a política respecto a América no século XVI e as súas consecuencias para España, Europa e a poboación americana.	• Analiza as consecuencias para España, Europa e a poboación americana da política realizada en América no século XVI.	CCL CAA CSC
dehi	B3.3. Crise e decadencia do Imperio no século XVII: os validos; expulsión dos mouriscos; proxectos de	B3.3. Explicar as causas e as consecuencias da decadencia da monarquía hispánica no século XVII,	HEB3.3.1. Describe a práctica do valemto e os seus efectos na crise da monarquía.	• Explica en que consistiu a práctica do valemto, o seu máximo	CCL CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
	reforma de Olivares; guerra dos Trinta Anos e perda da hexemonía en Europa en favor de Francia; rebelións de Cataluña e Portugal en 1640; Carlos II e o problema sucesorio; crise demográfica e económica.	relacionando os problemas internos, a política exterior e a crise económica e demográfica.		representante e os efectos que produciu na monarquía española.	
			HEB3.3.2. Explica os principais proxectos de reforma do Conde Duque de Olivares.	• Explica os principais proxectos de reforma do Conde Duque de Olivares.	CCL CSC
			HEB3.3.3. Analiza as causas da guerra dos Trinta Anos e as súas consecuencias para a monarquía hispánica e para Europa.	• Analiza as causas da guerra dos Trinta Anos, e as súas consecuencias para a monarquía hispánica e para Europa.	CCL CSC CAA
			HEB3.3.4. Compara e comenta as rebelións de Cataluña e Portugal de 1640.	• Explica e realiza unha comparación entre as rebelións de Cataluña e Portugal de 1640.	CCL CSC CAA
			HEB3.3.5. Explica os principais factores da crise demográfica e económica do século XVII, e as súas consecuencias.	• Explica en que consistiron a crise demográfica e económica do século XVII e as súas consecuencias.	CCL CSC
			HEB3.3.6. Representa unha liña do tempo desde 1474 ata 1700, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	• Analiza unha liña do tempo das monarquías dos Reis Católicos e dos Austrias.	CMCCT CAA CSC
d e g h i m n p	B3.4. Século de Ouro español: do Humanismo á Contrarreforma; Renacemento e Barroco na literatura e na arte.	B3.4. Recoñecer as grandes achegas culturais e artísticas do Século de Ouro español, extraendo información de interese en fontes primarias e secundarias (en bibliotecas, internet, etc.).	HEB3.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre os seguintes pintores do Século de Ouro español: El Greco, Ribera, Zurbarán, Velázquez e Murillo.	• Busca información a través de diversas fontes sobre Diego de Velázquez. Analiza as características da súa obra como fonte histórica.	CCL CD CAA CSC CCEC
	Bloque 4. España na órbita francesa: o reformismo dos primeiros Borbóns (1700-1788)				

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
dehi	B4.1. Cambio dinástico e Guerra de Sucesión: unha contenda civil e europea; a Paz de Utrecht e o novo equilibrio europeo; os pactos de familia con Francia.	B4.1. Analizar a Guerra de Sucesión española como contenda civil e europea, e explicar as súas consecuencias para a política exterior española e a nova orde internacional.	HEB4.1.1. Explica as causas da Guerra de Sucesión Española e a composición dos bandos en conflito.	• Describe as causas da Guerra de Sucesión española e a composición dos bandos en conflito.	CCL CSC
			HEB4.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1700 ata 1788, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	• Representa unha liña do tempo onde sitúa acontecementos relativos a determinados feitos ou procesos históricos ocorridos entre 1700 e 1788.	CMCCT CAA CSC
			HEB4.1.3. Detalla as características da nova orde europea xurdida da Paz de Utrecht e o papel de España nela.	• Explica en profundidade as características principais da nova orde que xurdiu en Europa despois da Paz de Utrecht e o papel que desempeñou España nela.	CCL CSC
dehi p	B4.2. Reformas institucionais: novo modelo de Estado; Administración en América; Facenda Real; relacións Igrexa-Estado.	B4.2. Describir as características do novo modelo de Estado, especificando o alcance das reformas promovidas polos primeiros monarcas da dinastía borbónica.	HEB4.2.1. Define os decretos de nova planta e explica a súa importancia na configuración do novo Estado borbónico.	• Explica en que consistiron os decretos de nova planta e a importancia que tiveron na configuración do novo Estado borbónico.	CCL CSC
			HEB4.2.2. Elabora un esquema comparativo do modelo político dos Austrias e dos Borbóns.	• Elabora un esquema comparativo do modelo político dos Austrias e dos Borbóns.	CCL CSC CAA
			HEB4.2.3. Explica as medidas que adoptaron ou proxectaron os primeiros Borbóns para sanear a Facenda Real.	• Describe as medidas iniciais adoptadas polos Borbóns para sanear a Facenda Real.	CCL CSC
			HEB4.2.4. Describe as relacións Igrexa-Estado e as causas da	• Explica as relacións	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
			expulsión dos xesuítas.	Igrexa-Estado e as causas que propiciaron a expulsión das xesuítas.	
dehi mp	B4.3. Economía e política económica: recuperación demográfica; problemas da agricultura, a industria e o comercio; liberalización do comercio con América.	B4.3. Comentar a situación inicial dos sectores económicos, detallando os cambios introducidos e os obxectivos da nova política económica.	HEB4.3.1. Compara a evolución demográfica do século XVIII coa da centuria anterior.	• Realiza unha comparativa entre a evolución demográfica do século XVIII e a evolución demográfica anterior.	CCL CSC CAA
			HEB4.3.2. Desenvolve os principais problemas da agricultura e as medidas impulsadas por Carlos III neste sector.	• Explica os problemas e as medidas adoptadas por Carlos III para impulsar o sector agrícola.	CCL CSC
			HEB4.3.3. Explica a política industrial da monarquía e as medidas adoptadas respecto ao comercio con América.	• Expón a política industrial da monarquía e as medidas adoptadas respecto ao comercio con América.	CCL CSC
dehi mp	B4.4. Engalaxe económica de Cataluña. Estancamento económico de Galicia.	B4.4. Explicar a engalaxe económica de Cataluña, en comparación coa evolución económica do resto de España.	HEB4.4.1. Especifica as causas da engalaxe económica de Cataluña no século XVIII.	• Explica con detalle as causas do despegamento económico de Cataluña no século XVIII.	CCL CSC
dehi p	B4.5. A Ilustración en España e Galicia: proxectistas, anovadores e ilustrados; despotismo ilustrado; novo concepto de educación; Sociedades Económicas de Amigos do País; prensa periódica.	B4.5. Expor os conceptos fundamentais do pensamento ilustrado, identificando as súas vías de difusión.	HEB4.5.1. Comenta as ideas fundamentais da Ilustración e define o concepto de despotismo ilustrado.	• Desenvolve as ideas fundamentais da Ilustración e define o concepto de despotismo ilustrado.	CCL CAA CSC CCEC
			HEB4.5.2. Razona a importancia das Sociedades Económicas de Amigos do País e da prensa periódica na difusión dos valores da Ilustración.	• Valora a importancia que tiveron as Sociedades Económicas de Amigos do País e da prensa periódica na difusión dos valores da Ilustración.	CCL CSC CCEC

	Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
	Bloque 5. A crise do Antigo Réxime (1788-1833): Liberalismo fronte a Absolutismo				
dehip	B5.1. Impacto da Revolución Francesa: relacións entre España e Francia; Guerra da Independencia.	B5.1. Analizar as relacións entre España e Francia desde a Revolución Francesa ata a Guerra da Independencia, e especificar en cada fase os principais acontecementos e as súas repercusións para España.	HEB5.1.1. Resume os cambios que experimentan as relacións entre España e Francia desde a Revolución Francesa ata o comezo da Guerra de Independencia.	• Sintetiza os cambios que experimentaron as relacións entre España e Francia nunha liña do tempo entre a Revolución Francesa e o comezo da guerra da Independencia.	CCL CSC
			HEB5.1.2. Describe a Guerra da Independencia: as súas causas, a composición dos bandos en conflito e o desenvolvemento dos acontecementos.	• Detalla as causas, a composición dos bandos en conflito e o desenvolvemento dos acontecementos da guerra da Independencia.	CCL CSC
adehip	B5.2. Primeiro intento de revolución liberal, Cortes de Cádiz e Constitución de 1812.	B5.2. Comentar o labor lexislador das Cortes de Cádiz, en relación co ideario do liberalismo.	HEB5.2.1. Compara as Cortes de Cádiz coas estamentais do Antigo Réxime.	• Realiza unha comparativa entre as Cortes de Cádiz e as Cortes estamentais do Antigo Réxime.	CCL CSC CAA
			HEB5.2.2. Comenta as características esenciais da Constitución de 1812.	• Desenvolve as características esenciais da Constitución de 1812.	CCL CSC CAA
dehip	B5.3. Reinado de Fernando VII: restauración do absolutismo; trienio liberal; reacción absolutista.	B5.3. Describir as fases do reinado de Fernando VII, e explicar os principais feitos de cada unha.	HEB5.3.1. Detalla as fases do conflito entre liberais e absolutistas durante o reinado de Fernando VII.	• Desenvolve de maneira detallada as fases do conflito entre liberais e absolutistas durante o reinado de Fernando VII.	CCL CSC
			HEB5.3.2. Define o carlismo e resume a súa orixe e os apoios con que contaba inicialmente.	• Explica o carlismo, a súa orixe e os apoios iniciais que recibiu.	CCL CSC
			HEB5.3.3. Representa unha liña do tempo desde 1788 ata 1833 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	• Representa unha liña do tempo desde 1788 ata 1833,	CMCCT CAA CSC

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
				e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	
			HEB5.3.4. Representa nun esquema as diferenzas, en canto a sistema político e estrutura social, entre o Antigo Réxime e o réxime liberal burgués.	• Esquematiza as diferenzas políticas e de estrutura social entre o Antigo Réxime e o réxime liberal burgués.	CCL CAA CSC
dehi	B5.4. Emancipación da América española: protagonismo crioulo; fases do proceso; repercusións para España.	B5.4. Explicar o proceso de independencia das colonias americanas, diferenciando as súas causas e as súas fases, así como as repercusións económicas para España.	HEB5.4.1. Explica as causas e o desenvolvemento do proceso de independencia das colonias americanas.	• Expón as causas e o desenvolvemento do proceso de independencia das colonias americanas.	CCL CSC
			HEB5.4.2. Especifica as repercusións económicas para España da independencia das colonias americanas.	• Describe o impacto económico para España da independencia das colonias americanas.	CCL CSC
deghilmn	B5.5. A obra de Goya como testemuño da época.	B5.5. Relacionar as pinturas e os gravados de Goya cos acontecementos deste período, e identificar nelas o reflexo da situación e os feitos contemporáneos.	HEB5.5.1. Procura información de interese (en libros e internet) sobre Goya e elabora unha breve exposición sobre a súa visión da guerra.	• Recompila, organiza e analiza información relevante sobre Goya e elabora unha breve exposición sobre a súa visión da guerra.	CCL CD CSC CCEC
Bloque 6. A conflitiva construción do Estado liberal (1833-1874)					
dehiP	B6.1. O carlismo como derradeiro bastión absolutista: ideario e apoios sociais; as dúas primeiras guerras carlistas.	B6.1. Describir o fenómeno do carlismo como resistencia absolutista fronte á revolución liberal, analizando os seus compoñentes ideolóxicos, as súas bases sociais, a súa evolución no tempo e as súas consecuencias.	HEB6.1.1. Identifica o ámbito xeográfico do carlismo e explica o seu ideario e os seus apoios sociais.	• Recoñece o ámbito xeográfico onde se desenvolveu e foi máis favorable o carlismo e explica o seu ideario e os seus apoios sociais.	CAA CSC
			HEB6.1.2. Especifica as causas e consecuencias das dúas primeiras guerras carlistas.	• Desenvolve as causas e as consecuencias das dúas	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
				primeiras guerras carlistas.	
			HEB6.1.3. Representa unha liña do tempo desde 1833 ata 1874 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	<ul style="list-style-type: none"> Representa unha liña do tempo onde sitúa acontecementos relativos a determinados feitos ou procesos históricos ocorridos entre 1833 e 1874. 	CMCCT CAA CSC
d e h i p	B6.2. Triunfo e consolidación do liberalismo no reinado de Isabel II: primeiros partidos políticos; protagonismo político dos militares; lexislación económica de signo liberal; nova sociedade de clases.	B6.2. Analizar a transición definitiva do Antigo Réxime ao réxime liberal burgués durante o reinado de Isabel II, explicar o protagonismo dos militares e especificando os cambios políticos, económicos e sociais.	HEB6.2.1. Describe as características dos partidos políticos que xurdiron durante o reinado de Isabel II.	<ul style="list-style-type: none"> Explica que caracterizaba a cada un dos partidos políticos que xurdiron durante o reinado de Isabel II. 	CCL CSC
			HEB6.2.2. Resume as etapas da evolución política do reinado de Isabel II desde a súa minoría de idade, e explica o papel dos militares.	<ul style="list-style-type: none"> Sintetiza as etapas políticas do reinado de Isabel II. Explica o papel xogado polos militares. 	CCL CSC
			HEB6.2.3. Explica as medidas de liberalización do mercado da terra levadas a cabo durante o reinado de Isabel II.	<ul style="list-style-type: none"> Explica o proceso desamortizador que liberalizou a terra no reinado de Isabel II 	CCL CAA CSC
			HEB6.2.4. Compara as desamortizacións de Mendizábal e Madoz, e especifica os obxectivos dunha e outra.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza unha comparativa entre as desamortizacións de Mendizábal e Madoz, e especifica os obxectivos dunha e doutra. 	CCL CAA CSC
			HEB6.2.5. Especifica as características da nova sociedade de clases e compáraa coa sociedade estamental do Antigo Réxime.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza unha comparativa entre o Estatuto Real de 1834 e as Constitucións de 1837 e 1845. 	CCL CSC CCEC

	Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
d e h i	B6.3. Proceso constitucional.	B6.3. Explicar o proceso constitucional durante o reinado de Isabel II, en relación coas correntes ideolóxicas dentro do liberalismo e a súa loita polo poder.	HEB6.3.1. Compara o Estatuto Real de 1834 e as Constitucións de 1837 e 1845.	• Realiza unha comparativa entre o Estatuto Real de 1834 e as Constitucións de 1837 e 1845.	CCL CAA CSC
d e h i P	B6.4. Sexenio Democrático: revolución de 1868 e caída da monarquía isabelina; procura de alternativas políticas e monarquía de Amadeo I; primeira República; guerra de Cuba, terceira guerra carlista e insurrección cantonal.	B6.4. Explicar o Sexenio Democrático como período de procura de alternativas democráticas á monarquía isabelina, especificando os grandes conflitos internos e externos que desestabilizaron o país.	HEB6.4.1. Explica as etapas políticas do Sexenio Democrático.	• Describe as distintas etapas políticas do Sexenio Democrático.	CCL CSC
			HEB6.4.2. Describe as características esenciais da Constitución democrática de 1869.	• Describe as particularidades da Constitución democrática de 1869.	CCL CSC
			HEB6.4.3. Identifica os grandes conflitos do sexenio e explica as súas consecuencias políticas.	• Localiza e describe os grandes conflitos ocorridos durante o Sexenio Democrático e as súas repercusións políticas.	CAA CSC
c d e h i P	B6.5. Inicios do movemento obreiro español: condicións de vida da poboación obreira e labrega; a Asociación Internacional de Traballadores e o xurdimento das correntes anarquista e socialista.	B6.5. Describir as condicións de vida das clases traballadoras e os inicios do movemento obreiro en España, en relación co desenvolvemento do movemento obreiro internacional.	HEB6.5.1. Relaciona a evolución do movemento obreiro español durante o Sexenio Democrático coa do movemento obreiro internacional.	• Conecta o movemento obreiro español e a súa evolución coa evolución do movemento obreiro internacional, durante o Sexenio Democrático.	CCL CAA CSC
	Bloque 7. A Restauración Borbónica: implantación e afianzamento dun novo sistema político (1874-1902)				
d e h i P	B7.1. Teoría e realidade do sistema canovista: inspiración no modelo inglés; a Constitución de 1876 e o bipartidismo; quenda de partidos, caciquismo e fraude electoral.	B7.1. Explicar o sistema político da Restauración, distinguindo a súa teoría e o seu funcionamento real.	HEB7.1.1. Explica os elementos fundamentais do sistema político ideado por Cánovas.	• Describe os principais puntos do sistema político de Cánovas.	CCL CAA CSC
			HEB7.1.2. Especifica as características esenciais da Constitución de 1876.	• Explica os principais puntos da Constitución de 1876.	CCL CSC
			HEB7.1.3. Describe o funcionamento	• Explica o	CCL

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
			real do sistema político da Restauración.	auténtico funcionamento do sistema político durante a Restauración.	CSC
			HEB7.1.4. Representa unha liña do tempo desde 1874 ata 1902 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	• Sitúa nunha liña do tempo entre 1874 e 1902 os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC
de hi p	B7.2. Oposición ao sistema: catalanismo, nacionalismo vasco, rexionalismo galego e movemento obreiro.	B7.2. Analizar os movementos políticos e sociais excluídos do sistema, especificando a súa evolución durante o período estudado.	HEB7.2.1. Resume a orixe e a evolución do catalanismo, o nacionalismo vasco e o rexionalismo galego.	• Resume a orixe e a evolución do catalanismo, o nacionalismo vasco e o rexionalismo galego.	CCL CSC CCEC
			HEB7.2.2. Analiza as correntes ideolóxicas do movemento obreiro e labrego español, así como a súa evolución durante o derradeiro cuarto do século XIX.	• Analiza as diferentes correntes ideolóxicas do movemento obreiro e campesiño español, así como a súa evolución durante o derradeiro cuarto do século XIX.	CCL CAA CSC CCEC
de hi	B7.3. Éxitos políticos: estabilidade e consolidación do poder civil; liquidación do problema carlista; solución temporal do problema de Cuba.	B7.3. Describir os principais logros do reinado de Afonso XII e a rexencia de María Cristina, inferindo as súas repercusións na consolidación do novo sistema político.	HEB7.3.1. Compara o papel político dos militares no reinado de Afonso XII co das etapas precedentes do século XIX.	• Contrasta o papel dos militares durante o reinado de Afonso XII co papel dos militares en	CCL CAA CSC

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
				etapas anteriores.	
			HEB7.3.2. Describe a orixe, o desenvolvemento e as repercusións da terceira guerra carlista.	• Explica a orixe, o desenvolvemento e as repercusións da terceira guerra carlista.	CCL CSC
de hi	B7.4. Perda das derradeiras colonias e crise de 1898: guerra de Cuba e con Estados Unidos; Tratado de París; rexeneracionismo.	B7.4. Explicar o desastre colonial e a crise do 98, identificando as súas causas e as súas consecuencias.	HEB7.4.1. Explica a política española respecto ao problema de Cuba.	• Explica a política española respecto ao problema de Cuba.	CCL CSC
			HEB7.4.2. Sinala os principais feitos do desastre colonial de 1898 e as consecuencias territoriais do Tratado de París.	• Explica as principais consecuencias derivadas do desastre colonial de 1898 e do Tratado de París.	CCL CSC
			HEB7.4.3. Especifica as consecuencias para España da crise do 98 nos ámbitos económico, político e ideolóxico.	• Explica as principais consecuencias para España da crise do 98 no ámbito económico, político e ideolóxico.	CCL CSC CCEC
	Bloque 8. Continuidade e transformacións económicas no século XIX: un desenvolvemento insuficiente				
de hi lp	B8.1. Lento crecemento da poboación: mantemento dun réxime demográfico antigo; excepción de Cataluña.	B8.1. Explicar a evolución demográfica de España ao longo do século XIX, comparando o crecemento da poboación española no seu conxunto co de Cataluña e o dos países máis avanzados de Europa.	HEB8.1.1. Identifica os factores do lento crecemento demográfico español no século XIX.	• Explica os factores do lento crecemento demográfico en España durante o século XIX.	CCL CSC
			HEB8.1.2. Compara a evolución demográfica de Cataluña coa do	• Compara a	CCL

	Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
			resto de España no século XIX.	evolución demográfica das principais cidades españolas.	CAA CSC
de h i l p	B8.2. Economía española no XIX: agricultura protexida e estancada (efectos das desamortizacións; baixos rendementos); deficiente industrialización (industria téxtil catalá, siderurxia e a minaría); dificultades dos transportes (condicionamentos xeográficos; rede de ferrocarrís); comercio (proteccionismo fronte a librecambismo); finanzas (a peseta como unidade monetaria; desenvolvemento da banca moderna; problemas da Facenda; investimentos estranxeiros. O caso galego.	B8.2. Analizar os sectores económicos e especificar a situación herdada, as transformacións de signo liberal e as consecuencias que se derivan delas.	HEB8.2.1. Explica os efectos económicos das desamortizacións de Mendizábal e Madoz.	• Describe os efectos económicos que produciron as desamortizacións de Mendizábal e Madoz.	CCL CSC
			HEB8.2.2. Especifica as causas dos baixos rendementos da agricultura española do século XIX.	• Explica as causas dos baixos rendementos da agricultura española durante o século XIX.	CCL CSC
			HEB8.2.3. Describe a evolución da industria téxtil catalá, a siderurxia e a minaría ao longo do século XIX.	• Explica a evolución da industria téxtil catalá, a siderurxia e a minaría ao longo do século XIX.	CCL CSC
			HEB8.2.4. Compara a revolución industrial española coa dos países máis avanzados de Europa.	• Realiza a comparación entre a revolución industrial española e a de países máis avanzados en Europa.	CCL CAA CSC
			HEB8.2.5. Relaciona as dificultades do transporte e o comercio interior cos condicionamentos xeográficos.	• Explica como influíron os condicionamentos xeográficos no transporte e no desenvolvemento do comercio interior.	CCL CAA CSC
			HEB8.2.6. Explica os obxectivos da rede ferroviaria e as consecuencias da lei xeral de ferrocarrís de 1855.	• Explica que obxectivos se perseguían coa construción da rede ferroviaria e que	CCL CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
				consecuencias tivo a lei xeral de ferrocarrís de 1855.	
			HEB8.2.7. Compara os apoios, os argumentos e as actuacións de proteccionistas e librecambistas ao longo do século XIX.	<ul style="list-style-type: none"> Explica como afectaron as políticas proteccionistas ao sector agrario e ao comercio interior e exterior español. 	CCL CAA CSC
			HEB8.2.8. Explica o proceso que conduciu á unidade monetaria e á banca moderna.	<ul style="list-style-type: none"> Describe o proceso que conduciu á unidade monetaria e á banca moderna. 	CCL CSC
			HEB8.2.9. Explica a reforma Mon-Santillán da Facenda pública e os seus efectos.	<ul style="list-style-type: none"> Expón a reforma Mon-Santillán da Facenda pública e os seus efectos. 	CCL CSC
			HEB8.2.10. Especifica como os investimentos en España de Francia e de Inglaterra afectaron o modelo de desenvolvemento económico español durante o século XIX.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece a importancia dos investimentos estranxeiros no desenvolvemento do sector siderúrxico e das industrias derivadas da agricultura. 	CCL CSC
	Bloque 9. A crise do sistema da Restauración e a caída da monarquía (1902-1931)				
d e h i P	B9.1. Intentos de modernización do sistema: revisionismo político dos primeiros gobernos de Afonso XIII; oposición de republicanos e nacionalistas cataláns, vascos, galegos e andaluces.	B9.1. Relacionar o rexeneracionismo xurdido da crise do 98 co revisionismo político dos primeiros gobernos, e especificar as súas actuacións máis importantes.	HEB9.1.1. Define en que consistiu o revisionismo político inicial do reinado de Afonso XIII, e as principais medidas adoptadas.	<ul style="list-style-type: none"> Explica os gobernos de Canalejas e Maura, o chamado revisionismo político, ao principio do reinado de Afonso XIII. 	CCL CSC
			HEB9.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1902 ata 1931, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	<ul style="list-style-type: none"> Representa nunha liña do tempo os principais 	CMCCT CAA CSC

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
				acontecementos históricos ocorridos entre 1902 e 1931.	
			HEB9.1.3. Elabora un esquema cos factores internos e externos da quebra do sistema político da Restauración.	<ul style="list-style-type: none"> Interpreta e completa un esquema sobre a quebra do sistema político da restauración. 	CCL CAA CSC
dehi	B9.2. Quebra do sistema: impacto dos acontecementos exteriores (intervención en Marrocos; I Guerra Mundial; Revolución Rusa); crecente axitación social (Semana Tráxica de Barcelona; crise xeral de 1917; "trienio bolchevique" en Andalucía).	B9.2. Analizar as causas da quebra do sistema político da Restauración e identificar os factores internos e os externos.	HEB9.2.1. Especifica a evolución das forzas políticas de oposición ao sistema: republicanos e nacionalistas.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as formas en que evolucionaron as forzas políticas de oposición ao sistema: republicanos e nacionalistas. 	CCL CSC
			HEB9.2.2. Explica as repercusións da I Guerra Mundial e da Revolución Rusa en España.	<ul style="list-style-type: none"> Describe que consecuencias tivo para España a Primeira Guerra Mundial. 	CCL CSC
			HEB9.2.3. Analiza as causas, os principais feitos e as consecuencias da intervención de España en Marrocos entre 1904 e 1927.	<ul style="list-style-type: none"> Investiga e describe as causas, os principais feitos e as consecuencias da intervención de España en Marrocos entre 1904 e 1927. 	CCL CSC
			HEB9.2.4. Analiza a crise xeral de 1917: as súas causas,	<ul style="list-style-type: none"> Investiga e describe as 	CCL CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
			manifestacións e consecuencias.	causas, os principais acontecementos e as consecuencias da crise xeral de 1917.	
dehi	B9.3. Ditadura de Primo de Rivera: directorio militar e directorio civil; remate da guerra de Marrocos; caída da ditadura; afundimento da monarquía.	B9.3. Explicar a ditadura de Primo de Rivera como solución autoritaria á crise do sistema, e describir as súas características, etapas e actuacións.	HEB9.3.1. Especifica as causas do golpe de estado de Primo de Rivera e os apoios con que contou inicialmente.	<ul style="list-style-type: none"> Describe as causas do golpe de estado de Primo de Rivera e os seus apoios iniciais. 	CCL CSC
			HEB9.3.2. Describe a evolución da ditadura de Primo de Rivera, desde o directorio militar ao directorio civil e o seu remate.	<ul style="list-style-type: none"> Expón a evolución da ditadura de Primo de Rivera, desde o directorio militar ao directorio civil e o seu remate. 	CCL CSC
			HEB9.3.3. Explica as causas da caída da monarquía.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as causas da caída da monarquía. 	CCL CSC
dehiP	B9.4. Crecemento económico e cambios demográficos no primeiro terzo do século: efectos da Guerra Mundial na economía española; intervencionismo estatal da ditadura; transición ao réxime demográfico moderno; movementos migratorios; transvasamento de poboación da agricultura á industria.	B9.4. Explicar a evolución económica e demográfica no primeiro terzo do século XX, en relación coa situación herdada do século XIX.	HEB9.4.1. Analiza os efectos da I Guerra Mundial sobre a economía española.	<ul style="list-style-type: none"> Describe que consecuencias económicas tivo para España a Primeira Guerra Mundial. 	CCL CSC
			HEB9.4.2. Describe a política económica da ditadura de Primo de Rivera.	<ul style="list-style-type: none"> Explica en que consistiu a política 	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
				económica da ditadura de Primo de Rivera.	
			HEB9.4.3. Explica os factores da evolución demográfica de España no primeiro terzo do século XX.	<ul style="list-style-type: none"> Describe e explica como evolucionou a demografía en España durante o primeiro terzo do século XX e que factores influíron. 	CCL CSC
Bloque 10. A II República. A Guerra Civil nun contexto de crise internacional (1931-1939)					
dehi	B10.1. A II República como solución democrática ao afundimento do sistema da Restauración.	B10.1. Explicar a II República como solución democrática ao afundimento do sistema político da Restauración, enmarcándoa no contexto internacional de crise económica e conflictividade social.	HEB10.1.1. Explica as causas que levaron á proclamación da II República e relaciona as súas dificultades coa crise económica mundial dos anos 30.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica as circunstancias que favoreceron a proclamación da Segunda República. 	CCL CAA CSC
			HEB10.1.2. Diferencia as forzas de apoio e oposición á República nos seus comezos, e describe as súas razóns e as principais actuacións.	<ul style="list-style-type: none"> Contrasta as forzas de apoio e oposición á República nos seus comezos, e describe as súas razóns e as principais actuacións. 	CCL CAA CSC
abdehi p	B10.2. Evolución política durante a II República: bienio reformista (Constitución de 1931; política de reformas; Estatuto de Cataluña; forzas de oposición á República); bienio radical-cedista (política restauradora e radicalización popular; revolución de Asturias); Fronte Popular (primeiras actuacións	B10.2. Diferenciar as etapas da República ata o comezo da Guerra Civil, especificando os feitos e as actuacións principais en cada unha.	HEB10.2.1. Resume as reformas impulsadas durante o bienio reformista da República.	<ul style="list-style-type: none"> Resume as reformas impulsadas durante o bienio reformista da República. 	CCL CSC
			HEB10.2.2. Especifica as características esenciais da Constitución de 1931.	<ul style="list-style-type: none"> Enumera as características esenciais 	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
	do Goberno; preparación do golpe militar).			da Constitución de 1931.	
			HEB10.2.3. Analiza o proxecto de reforma agraria: as súas razóns, o seu desenvolvemento e os seus efectos.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as orixes da reforma agraria da Segunda República, o seu desenvolvemento e as súas consecuencias. 	CCL CSC
			HEB10.2.4. Compara as actuacións do bienio radical-cedista coas do bienio anterior.	<ul style="list-style-type: none"> Explica en que consistiu a política do bienio dereitista e compáraa coa levada a cabo polo bienio reformista. 	CCL CSC CAA
			HEB10.2.5. Describe as causas, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución de Asturias de 1934.	<ul style="list-style-type: none"> Investiga e explica as causas, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución de Asturias de 1934. 	CCL CSC
			HEB10.2.6. Explica as causas da formación da Fronte Popular e as actuacións tras o seu triunfo electoral, ata o comezo da guerra.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as causas da formación da Fronte Popular e as actuacións tras o seu triunfo electoral ata o comezo da guerra. 	CCL CSC
b d	B10.3. Guerra Civil: sublevación e desenvolvemento da	B10.3. Analizar a Guerra Civil, identificando as súas causas e as	HEB10.3.1. Especifica os antecedentes da Guerra Civil.	<ul style="list-style-type: none"> Explica os antecedentes da Guerra 	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
e h i p	guerra; dimensión internacional do conflito; evolución das dúas zonas; consecuencias da guerra.	consecuencias, a intervención internacional e o curso dos acontecementos nas dúas zonas.		Civil.	
			HEB10.3.2. Relaciona a Guerra Civil española co contexto internacional.	<ul style="list-style-type: none"> Representa unha liña do tempo onde sitúa acontecementos relativos a determinados feitos ou procesos históricos desde 1931 ata 1936. 	CCL CAA CSC
			HEB10.3.3. Compara a evolución política e a situación económica dos dous bandos durante a guerra.	<ul style="list-style-type: none"> Compara a evolución política e a situación económica dos dous bandos durante a guerra. 	CCL CAA CSC
			HEB10.3.4. Especifica os custos humanos e as consecuencias económicas e sociais da guerra.	<ul style="list-style-type: none"> Explica os custos humanos e as consecuencias económicas e sociais da guerra. 	CCL CSC
			HEB10.3.5. Sintetiza nun esquema as grandes fases da guerra, desde o punto de vista militar.	<ul style="list-style-type: none"> Esquematiza as grandes fases militares da guerra. 	CCL CSC
HEB10.3.6. Representa unha liña do tempo desde 1931 ata 1939, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	<ul style="list-style-type: none"> Representa unha liña do tempo onde sitúa acontecementos relativos a determinados feitos ou procesos históricos 	CMCCT CAA CSC			

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
				desde 1936 ata 1939.	
d e g h i m n p	B10.4. Idade de Prata da cultura española: da xeración do 98 á do 36.	B10.4. Valorar a importancia da Idade de Prata da cultura española, e expor as achegas das xeracións e das figuras máis representativas.	HEB10.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a Idade de Prata da cultura española.		CCL CD CAA CSC CSIEE CCEC
Bloque 11. A ditadura franquista (1939-1975)					
b c d e h i p	B11.1. Características e evolución do franquismo: postguerra (grupos ideolóxicos e apoios sociais do franquismo; oscilantes relacións co exterior; configuración política do novo Estado; represión política; autarquía económica); anos do "desenvolvemento" (plans de desenvolvemento e o crecemento económico; transformacións sociais; reafirmación política do réxime; política exterior; crecente oposición ao franquismo); fin do franquismo (inestabilidade política; dificultades exteriores; efectos da crise económica internacional de 1973).	B11.1. Analizar as características do franquismo e a súa evolución no tempo e especificar as transformacións políticas, económicas e sociais que se produciron, en relación coa cambiante situación internacional.	HEB11.1.1. Elabora un esquema cos grupos ideolóxicos e os apoios sociais do franquismo na súa etapa inicial.	<ul style="list-style-type: none"> Esquematiza os grupos ideolóxicos e os apoios sociais recibidos polo franquismo na súa etapa inicial. 	CCL CAA CSC
HEB11.1.2. Diferencia etapas na evolución de España durante o franquismo, e resume os trazos esenciais de cada unha.			<ul style="list-style-type: none"> Distingue as etapas de evolución de España durante o franquismo e enumera as súas principais características. 	CCL CAA CSC	
HEB11.1.3. Explica a organización política do Estado franquista.			<ul style="list-style-type: none"> Describe e esquematiza a organización política do Estado franquista. 	CCL CSC	
HEB11.1.4. Explica as relacións exteriores, a evolución política e a situación económica de España desde o remate da Guerra Civil ata 1959.			<ul style="list-style-type: none"> Describe as relacións exteriores, a evolución política e a situación económica de España desde o 	CCL CSC	

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
				remate da Guerra Civil ata 1959.	
			HEB11.1.5. Explica as relacións exteriores, a evolución política e as transformacións económicas e sociais de España desde 1959 ata 1973.	<ul style="list-style-type: none"> Relaciona a evolución política do réxime coa evolución da política exterior. 	CCL CSC
			HEB11.1.6. Especifica as causas da crise final do franquismo desde 1973.	<ul style="list-style-type: none"> Explica cales foron as causas que provocaron o final do franquismo. 	CCL CSC
			HEB11.1.7. Relaciona a evolución política do réxime cos cambios que se producen no contexto internacional.	<ul style="list-style-type: none"> Asocia a evolución política do réxime cos cambios que se producen no contexto internacional. 	CCL CSC CAA
			HEB11.1.8. Explica a política económica do franquismo nas súas etapas e a evolución económica do país.	<ul style="list-style-type: none"> Describe as etapas da política económica de Franco e a evolución económica do país. 	CCL CSC
			HEB11.1.9. Describe as transformacións que experimenta a sociedade española durante os anos do franquismo, así como as súas causas.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as transformacións que sufriu a sociedade española durante os anos do franquismo e as súas causas. 	CCL CSC
			HEB11.1.10. Especifica os grupos de oposición política ao réxime franquista e comenta a súa evolución no tempo.	<ul style="list-style-type: none"> Explica cales foron os grupos de oposición ao réxime franquista e cal foi a súa 	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
				evolución no tempo.	
			HEB11.1.11. Representa unha liña do tempo desde 1939 ata 1975, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	<ul style="list-style-type: none"> Representa unha liña do tempo onde sitúa acontecementos relativos a determinados feitos ou procesos históricos desde 1959 ata 1975. 	CMCCT CAA CSC
b d e g h i m p	B11.2. Cultura española durante o franquismo: cultura oficial; cultura do exilio; cultura interior á marxe do sistema.	B11.2. Describir a diversidade cultural do período, distinguindo as súas manifestacións.	HEB11.2.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a cultura do exilio durante o franquismo.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza e interpreta a cultura española durante o franquismo: a cultura oficial, a cultura do exilio e a cultura interior á marxe do sistema. 	CCL CD CSIEE CCEC
Bloque 12. Normalización democrática de España e integración en Europa (desde 1975)					
a b d e h i p	B12.1. Transición á democracia: crise económica mundial; alternativas políticas ao franquismo, reforma ou ruptura; o papel do Rei; a lei para a reforma política; primeiras eleccións democráticas.	B12.1. Describir as dificultades da transición á democracia desde o franquismo nun contexto de crise económica, e explicar as medidas que permitiron a celebración das primeiras eleccións democráticas.	HEB12.1.1. Explica as alternativas políticas que se propuñan tras a morte de Franco, e quen defendía cada unha.	<ul style="list-style-type: none"> Describe as opcións políticas existentes despois da morte de Franco e o seu ideario político. 	CCL CSC
			HEB12.1.2. Describe o papel desempeñado polo Rei durante a transición.	<ul style="list-style-type: none"> Explica o papel que representou o Rei durante a transición. 	CCL CSC
			HEB12.1.3. Describe as actuacións impulsadas polo presidente de Goberno Adolfo Suárez para a reforma política do réxime franquista: lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, etc.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as actuacións realizadas polo presidente de Goberno, Adolfo Suárez, para a reforma 	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
				política do réxime franquista.	
			HEB12.1.4. Explica as causas e os obxectivos dos Pactos da Moncloa.	<ul style="list-style-type: none"> Describe as causas e os obxectivos dos pactos da Moncloa. 	CCL CSC
a b c d e h i p	B12.2. Período constituínte: Pactos da Moncloa; preautonomías de Cataluña e o País Vasco; Constitución de 1978 e Estado das autonomías. O caso de Galicia.	B12.2. Caracterizar o novo modelo de Estado democrático establecido na Constitución de 1978, especificando as actuacións previas encamiñadas a alcanzar o máis amplo acordo social e político.	HEB12.2.1. Explica o proceso de elaboración e aprobación da Constitución de 1978 e as súas características esenciais.	<ul style="list-style-type: none"> Describe o proceso de elaboración e aprobación da Constitución de 1978, e as súas características fundamentais. 	CCL CSC
			HEB12.2.2. Describe como se estableceron as preautonomías de Cataluña e o País Vasco.	<ul style="list-style-type: none"> Explica como se produciu o proceso preautonómico catalán e vasco. Resume o proceso de concesión de autonomía de Galicia. 	CCL CSC
a b c d e h i	B12.3. Gobiernos constitucionais: problema do terrorismo; golpe de Estado frustrado de 1981; ingreso na OTAN; plena integración en Europa.	B12.3. Analizar a evolución económica, social e política de España desde o primeiro Goberno constitucional de 1979 ata a aguda crise económica iniciada en 2008, sinalando as ameazas máis salientables ás que se enfronta e os efectos da plena integración en Europa.	HEB12.3.1. Elabora un esquema coas etapas políticas desde 1979 ata a actualidade, segundo o partido no poder, e sinala os principais acontecementos de cada unha delas.	<ul style="list-style-type: none"> Esquematiza as etapas políticas desde 1979 ata a actualidade, segundo o partido no poder, sinalando os principais aconteceme 	CCL CAA CSC

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
				ntos en cada unha delas.	
			HEB12.3.2. Comenta os feitos máis salientables do proceso de integración en Europa e as consecuencias para España desta integración.	<ul style="list-style-type: none"> Describe os feitos e as consecuencias principais da integración de España en Europa. 	CCL CAA CSC
			HEB12.3.3. Analiza a evolución económica e social de España desde a segunda crise do petróleo en 1979 ata o comezo da crise financeira mundial de 2008.	<ul style="list-style-type: none"> Explica a evolución política e social de España desde 1979, coa segunda crise do petróleo, ata a crise financeira mundial de 2008. 	CCL CSC
			HEB12.3.4. Analiza o impacto da ameaza terrorista sobre a normalización democrática de España, describe a xénese e evolución das organizacións terroristas que actuaron desde a transición democrática ata os nosos días (ETA, GRAPO, etc.) e reflexiona sobre outros temas relacionados: a cidadanía ameazada, os movementos asociativos de vítimas, a mediación en conflitos, etc.	<ul style="list-style-type: none"> Razoa e investiga o impacto da ameaza terrorista sobre a normalización democrática de España. Analiza a orixe e evolución das diferentes organizacións terroristas que actuaron desde a transición democrática ata a 	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
				actualidade.	
			HEB12.3.5. Representa unha liña do tempo desde 1975 ata os nosos días, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	<ul style="list-style-type: none"> Sitúa os principais acontecementos históricos desde 1975 ata a actualidade. 	CMCCT CAA CSC
a b d e h	B12.4. Papel de España no mundo actual.	B12.4. Resumir o papel de España no mundo actual, especificando a súa posición na Unión Europea e as súas relacións con outros ámbitos xeopolíticos.	HEB12.4.1. Explica a posición e o papel da España actual na Unión Europea e no mundo.	<ul style="list-style-type: none"> Detalla a posición e a actuación de España respecto da Unión Europea e do mundo. 	CCL CSC

2º BAC: HISTORIA DA ARTE

Introdución

Historia da Arte ten por obxecto de estudo a obra de arte como produto resultante da intelixencia, da creatividade e da actuación humanas, que se manifestaron de xeito diferente nas diversas sociedades e culturas ao longo do tempo.

O estudo da historia da arte débelle achegar ao alumnado os coñecementos necesarios para a análise, a interpretación e a valoración da arte a través da linguaxe das formas e do pensamento visual. A obra de arte, xunto con outras fontes de coñecemento histórico, constitúe un valioso testemuño para coñecer a mentalidade, a cultura e a evolución das sociedades: é, daquela, imprescindible estudala no seu contexto histórico, social e cultural, incidindo á vez no feito de que as obras artísticas poden perdurar a través do tempo con usos e funcións sociais diferentes en cada época. Tampouco hai que esquecer que na sociedade actual, altamente tecnificada, o ámbito das artes plásticas tradicionais se viu agrandado coa achega doutras manifestacións procedentes das novas tecnoloxías e dos medios de comunicación visual, de maneira que o universo da imaxe forma parte da nosa realidade cotiá.

Propónse unha selección que permita unha aproximación xeral ao desenvolvemento da arte occidental, desde o nacemento do clasicismo na antigüidade grecorromana ata a arte contemporánea. Neste sentido, resulta preferible centrar o estudo nas características esenciais dos períodos, estilos ou correntes máis significativos da arte occidental, así como na súa evolución, a través da análise dun número limitado de obras representativas ou nomeadamente salientables, aínda que iso obrigue a renunciar de antemán a certos/as artistas e obras de interese indiscutible.

A complexidade dos factores que interveñen na creación da obra de arte e a especificidade de cada linguaxe artística esixen utilizar un método de análise que integre distintas perspectivas, entre as que poden sinalarse, polo menos, a formal, a sociolóxica e a iconolóxica. A perspectiva formal oríentase a ver, recoñecer e valorar a materialidade das formas artísticas como unha linguaxe específica, a descubrir os seus procesos e as técnicas de creación, a función ou as funcións para as que foron creadas, así como as concepcións estéticas que manifestan. A perspectiva sociolóxica aborda a relación entre os/as artistas e a os/as clientes, as persoas destinatarias da obra, as formas de patrocinio, a consideración social do/da artista, ou a demanda e o consumo de arte. Canto á perspectiva iconolóxica, parte da análise iconográfica para indagar no significado último que o/a autor/a da obra pretende transmitir.

O coñecemento da historia da arte consolida nos alumnos e nas alumnas certos valores e actitudes fundamentais, como a tolerancia e o respecto polos valores e as crenzas das demais persoas, a capacidade de satisfacción ante a contemplación da arte, o respecto pola creación artística, aínda que non exento de espírito crítico, e de forma moi especial a valoración do patrimonio artístico e a responsabilidade da súa conservación, xa que se trata dun legado que se lles debe transmitir ás xeracións futuras. A materia é, xa que logo, rica en achegas ao coñecemento competencial. A competencia clave de conciencia e expresións culturais recibe un tratamento moi específico, relacionado cos contidos que son propios da historia da arte. A competencia social e cidadá desenvólvese tamén en tanto que a arte reflicte as ideoloxías, as estruturas económicas e políticas e as formas de organización social que conforman as sociedades. Ademais, as competencias lingüística, dixital e de aprender a aprender están presentes de maneira constante na súa vertente máis instrumental, e deben impregnar todo o que sexa posible o desenvolvemento curricular da materia. A competencia clave de sentido de iniciativa e espírito emprendedor debe estar moi presente nas vertentes máis actitudinais e procedementais da materia.

O tratamento metodolóxico da materia débese axustar ao nivel competencial inicial do alumnado, respectando os distintos ritmos e estilos de aprendizaxe e tendo en conta a atención á diversidade. Historia da Arte permite desenvolver metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, e integrando de xeito especial as TIC.

Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
Bloque 1. Raíces da arte europea: o legado da arte clásica					
n	B1.1. Grecia, creadora da linguaxe clásica: principais manifestacións.	B1.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte grega, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB1.1.1. Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.		CCEC CCL CAA
			HAB1.1.2. Define o concepto de orde arquitectónica e compara as tres ordes da arquitectura grega.		CCEC CCL CAA
			HAB1.1.3. Describe os tipos de templo grego, con referencia ás características arquitectónicas e a decoración escultórica.		CCEC CCL
			HAB1.1.4. Describe as características		CCEC

Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
			do teatro grego e a función das súas partes.		CCL
			HAB1.1.5. Explica a evolución da figura humana masculina na escultura grega a partir do "Kouros" de Anavysos, o "Doríforo" (Policleto) e o "Apoxiomenos" (Lisipo).		CCEC CCL CAA
n	B1.2. A función social da arte en Grecia.	B1.2. Explicar a función social da arte grega, especificando o papel desempeñado polos/as clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB1.2.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte grega, e a consideración social da arte e dos/das artistas.		CCEC CCL CSC
d e m n	B1.3. Comentario de obras de arte: Grecia.	B1.3. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte grega, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB1.3.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas gregas: Partenón, Tribuna das Cariátides do Erecteion, templo de Atenea Niké e teatro de Epidauro.		CCEC CCL CAA
			HAB1.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas gregas: Kouros de Anavysos, Auriga de Delfos, Discóbolo (Mirón), Doríforo (Policleto), unha metopa do Partenón (Fidias), Hermes con Dioniso neno (Praxíteles), Apoxiomenos (Lisipo), Vitoria de Samotracia, Venus de Milo e friso do altar de Zeus en Pérgamo (detalle de Atenea e Gea).		CCEC CCL CAA
n p	B1.4. Visión do clasicismo en Roma. A arte na Hispania romana e na Gallaecia.	B1.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte romana, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB1.4.1. Explica as características esenciais da arte romana e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.		CCEC CCL CAA
			HAB1.4.2. Especifica as achegas da arquitectura romana en relación coa grega.		CCEC CCL CAA
			HAB1.4.3. Describe as características e funcións dos principais tipos de edificio romanos.		CCEC CCL
			HAB1.4.4. Compara o templo e o teatro romanos cos respectivos gregos.		CCEC CCL CAA
			HAB1.4.5. Explica os trazos principais da cidade romana a partir de fontes históricas ou historiográficas.		CCEC CCL CAA
			HAB1.4.6. Especifica as innovacións da escultura romana en relación coa grega.		CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
			HAB1.4.7. Describe as características xerais dos mosaicos e a pintura en Roma a partir dunha fonte histórica ou historiográfica.		CCEC CCL CAA
n	B1.5. Función social da arte en Roma.	B1.5. Explicar a función social da arte romana, especificando o papel desempeñado polos/as clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB1.5.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte romana, e a consideración social da arte e dos/das artistas.		CCEC CCL CSC
d e m n	B1.6. Comentario de obras de arte: Roma.	B1.6. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte romana, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB1.6.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas romanas: Maison Carrée de Nimes, Panteón de Roma, teatro de Mérida, Coliseo de Roma, basílica de Maxencio e Constantino en Roma, ponte de Alcántara, acueduto de Segovia, arco de Tito en Roma e columna de Traxano en Roma.		CCEC CCL CAA
			HAB1.6.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas romanas: Augusto de Prima Porta, estatua ecuestre de Marco Aurelio, relevo do Arco de Tito (detalle dos soldados co candelabro e outros obxectos do Templo de Xerusalén) e relevo da columna de Traxano.		CCEC CCL CAA
d e g m n	B1.7. Traballo de investigación sobre historia da arte.	B1.7. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB1.7.1. Realiza un traballo de investigación sobre Fidiás.		CCEC CCL CAA CD CSIEE
			HAB1.7.2. Realiza un traballo de investigación sobre o debate acerca da autoría grega ou romana do grupo escultórico de "Laocoonte e os seus fillos".		CCEC CCL CAA CD CSIEE
h n p	B1.8. Conservación do patrimonio: arte grecorromana	B1.8. Respetar as creacións artísticas da Antigüidade grecorromana, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que cómpre conservar.	HAB1.8.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte antiga que se conservan en Galicia.		CCEC CCL CAA CSIEE
Bloque 2. Nacemento da tradición artística occidental: a arte medieval					
n	B2.1. Achega cristiá na arquitectura e na	B2.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e	HAB2.1.1. Explica as características esenciais da arte paleocristiá e a súa evolución no tempo a partir de fontes		CCEC CCL

Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
	iconografía.	as características esenciais da arte paleocristiá, en relación co seu contexto histórico e cultural.	históricas ou historiográficas.		CAA
			HAB2.1.2. Describe a orixe, a características e a función da basílica paleocristiá.		CCEC CCL CSC
			HAB2.1.3. Describe as características e función dos baptisterios, mausoleos e "martiria" paleocristiáns, e as súas partes.		CCEC CCL
			HAB2.1.4. Explica a evolución da pintura e o mosaico na arte paleocristiá, con especial referencia á iconografía.		CCEC CCL CAA
n	B2.2. Arte bizantina.	B2.2. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte bizantina, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.2.1. Explica as características esenciais da arte bizantina a partir de fontes históricas ou historiográficas.		CCEC CCL CAA
			HAB2.2.2. Explica a arquitectura bizantina a través da igrexa de Santa Sofía de Constantinopla.		CCEC CCL CAA
			HAB2.2.3. Describe as características do mosaico bizantino e dos temas iconográficos do Pantocrátor e a Virxe e a Déesis, así como a súa influencia na arte occidental.		CCEC CCL CAA
d e m n	B2.3. Comentario de obras de arte bizantina	B2.3. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte bizantina, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.3.1. Identifica, analiza e comenta o mosaico do Cortexo da emperatriz Teodora en San Vital de Rávena.		CCEC CCL CAA
n p	B2.4. Arte prerrománica.	B2.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte prerrománica, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB2.4.1. Define o concepto de arte prerrománica e especifica as súas manifestacións en España e en Galicia.		CCEC CCL
			HAB2.4.2. Identifica e clasifica razoadamente no seu estilo as seguintes obras: San Pedro da Nave (Zamora), Santa María do Naranco (Oviedo), San Miguel da Escalada (León), Santa Comba de Bande e San Miguel de Celanova (Ourense).		CCEC CCL CAA
n	B2.5. Configuración e desenvolvemento da arte románica. Igrexas e mosteiros. Iconografía románica.	B2.5. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte románica, en relación co seu contexto	HAB2.5.1. Describe as características xerais da arte románica a partir de fontes históricas ou historiográficas.		CCEC CCL CAA
			HAB2.5.2. Describe as características e a función das igrejas e dos mosteiros na arte románica.		CCEC CCL

Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
		histórico e cultural.			CSC
			HAB2.5.3. Explica as características da escultura e a pintura románicas, con especial referencia á iconografía.		CCEC CCL
n	B2.6. Función social da arte románica.	B2.6. Explicar a función social da arte románica, especificando o papel de clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB2.6.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes da arte románica.		CCEC CCL CSC
d e m n	B2.7. Comentario de obras de arte románica.	B2.7. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte románica, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.7.1. Identifica, analiza e comenta as esculturas románicas do Xuízo Final no tímpano de Santa Fe de Conques (Francia).		CCEC CCL CAA
n	B2.8. Achega do Gótico: expresión dunha cultura urbana. A catedral e a arquitectura civil. Modalidades escultóricas. Pintura italiana e flamenga, orixe da pintura moderna.	B2.8. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte gótica, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.8.1. Describe as características xerais da arte gótica a partir de fontes históricas ou historiográficas.		CCEC CCL CAA
			HAB2.8.2. Describe as características e a evolución da arquitectura gótica e especifica os cambios introducidos respecto á románica.		CCEC CCL CAA
			HAB2.8.3. Describe as características e a evolución da escultura gótica, e especifica as súas diferenzas tipolóxicas, formais e iconográficas respecto á escultura románica.		CCEC CCL CAA
			HAB2.8.4. Recoñece e explica as innovacións da pintura de Giotto e do Trecento italiano respecto á pintura románica e bizantina.		CCEC CCL CAA
			HAB2.8.5. Explica as innovacións da pintura flamenga do século XV e cita algunhas obras dos seus principais representantes.		CCEC CCL CAA
n	B2.9. Función social da arte gótica.	B2.9. Explicar a función social da arte gótica, especificando o papel desempeñado por clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB2.9.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes da arte gótica, e a súa variación respecto ao románico.		CCEC CCL CSC CAA
d e m n	B2.10. Comentario de obras de arte gótica.	B2.10. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte gótica, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques	HAB2.10.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental da catedral de Reims, interior da planta superior da Sainte Chapelle de París.		CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
		(técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.10.2. Identifica, analiza e comenta o grupo da Anunciación e a Visitación da catedral de Reims.		CCEC CCL CAA
			HAB2.10.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas góticas: escena de "A fuxida a Exipto", de Giotto, na Capela Scrovegni de Padua, "Matrimonio Arnolfini", de Jan Van Eyck, "O descendemento da cruz", de Roger van der Weyden, e o "Xardín das Delicias, de Hieronymus Bosch.		CCEC CCL CAA
n p	B2.11. O peculiar desenvolvemento artístico da Península Ibérica. Arte hispanomusulmá. O Románico no Camiño de Santiago. O Gótico e a súa longa duración.	B2.11. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte románica e gótica española e hispanomusulmá, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB2.11.1. Explica as características e evolución da arte románica e gótica en España.		CCEC CCL CAA
			HAB2.11.2. Explica as características xerais da arte islámica a partir de fontes históricas ou historiográficas.		CCEC CCL CAA
			HAB2.11.3. Describe os trazos esenciais da mesquita e o pazo islámico.		CCEC CCL CSC
			HAB2.11.4. Explica a evolución da arte hispanomusulmá.		CCEC CCL CAA
			HAB2.11.5. Explica as características da arte mudéjar e especifica, con exemplos de obras concretas, as diferenzas entre o mudéjar popular e o cortesán.		CCEC CCL CAA
d e m n p	B2.12. Comentario de obras de arte medieval española.	B2.12. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte medieval española, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.12.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas románicas: San Vicente de Cardona (Barcelona), San Martín de Frómista e a catedral de Santiago de Compostela.		CCEC CCL CAA
			HAB2.12.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas románicas: "A dúbida de San Tomé", no ángulo do claustro de San Domingos de Silos (Burgos), "Última cea" do capitel historiado do claustro de San Xoán da Peña (Huesca) e fachada de Praterías e Pórtico da Gloria da catedral de Santiago.		CCEC CCL CAA
			HAB2.12.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas murais románicas: bóveda da Anunciación aos pastores no Panteón Real de San Isidoro de León, e ábsida de San Clemente de Tahull (Lleida).		CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
			HAB2.12.4. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental e interior da catedral de León, interior da catedral de Barcelona, e interior da igrexa de San Xoán dos Reis, de Toledo.		CCEC CCL CAA
			HAB2.12.5. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas góticas: tímpano da Portada do Sarmental da catedral de Burgos, e retablo de Gil de Siloé, na Cartuxa de Miraflores (Burgos).		CCEC CCL CAA
			HAB2.12.6. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras hispanomusulmás: Mesquita de Córdoba, Aljafería de Zaragoza, Giralda de Sevilla e Alhambra de Granada.		CCEC CCL CAA
d e g m n	B2.13. Traballo de investigación sobre historia da arte.	B2.13. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB2.13.1. Realiza un traballo de investigación sobre o tratamento iconográfico e o significado da visión apocalíptica de Cristo e o Xuízo Final na arte medieval.		CCEC CCL CAA CD CSIEE
h n p	B2.14. Conservación do patrimonio: arte medieval.	B2.14. Respetar as creacións da arte medieval, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB2.14.1. Explica a importancia da arte románica no Camiño de Santiago. HAB2.14.2. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables de arte medieval que se conservan en Galicia.		CCEC CCL CSC CCEC CCL CAA CSIEE
	Bloque 3. Desenvolvemento e evolución da arte europea no mundo moderno				
n	B3.1. Renacemento. Patróns e artistas. Orixe e desenvolvemento da nova linguaxe en arquitectura, escultura e pintura. Achegas de grandes artistas do Renacemento italiano.	B3.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Renacemento, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.1.1. Explica as características esenciais do Renacemento italiano e a súa periodización a partir de fontes históricas ou historiográficas. HAB3.1.2. Especifica as características da arquitectura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo. HAB3.1.3. Especifica as características da escultura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo. HAB3.1.4. Especifica as características da pintura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.		CCEC CCL CAA CCEC CCL CAA CCEC CCL CAA CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
			HAB3.1.5. Compara a pintura italiana do Quattrocento coa dos pintores góticos flamengos contemporáneos.		CCEC CCL CAA
			HAB3.1.6. Explica a peculiaridade da pintura veneciana do Cinquecento e cita os artistas máis representativos.		CCEC CCL CAA
n	B3.2. Función social da arte no Renacemento	B3.2. Explicar a función social da arte especificando o papel desempeñado por patróns, academias, clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB3.2.1. Describe a práctica do patrocinio no Renacemento italiano e as novas reivindicacións dos artistas en relación co seu recoñecemento social e a natureza do seu labor.		CCEC CCL CSC
d e m n	B3.3. Comentario de obras de arte: arte do Renacemento.	B3.3. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do Renacemento, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.3.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento italiano: cúpula de Santa María das Flores e interior da igrexa de San Lorenzo, ambas en Florencia e de Brunelleschi; pazo Médici-Riccardi en Florencia, de Michelozzo; fachada de Santa María Novella e do pazo Rucellai, ambos en Florencia e de Alberti; templo de San Pietro in Montorio en Roma, de Bramante; cúpula e proxecto de planta de San Pedro do Vaticano, de Michelangelo; Il Gesù en Roma, de Giacomo della Porta e Vignola; Villa Capra (Villa Rotonda) en Vicenza, de Palladio.		CCEC CCL CAA
			HAB3.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Renacemento italiano: primeiro panel da "Porta do Paraíso" (da creación do mundo á expulsión do Paraíso), de Ghiberti; "Gattamelata", de Donatello; "Piedade" do Vaticano, "David", "Moisés" e as tumbas mediceas, de Michelangelo; "O rapto das sabinas", de Giambologna.		CCEC CCL CAA
			HAB3.3.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Renacemento italiano: "O tributo da moeda" e "A Trindade", de Masaccio; "Anunciación" do Convento de San Marcos en Florencia, de Fra Angelico; "Madonna do Duque de Urbino", de Piero della Francesca; "A Virxe das rochas", "A última cea" e "A Gioconda", de Leonardo da Vinci; "A Escola de Atenas" de Rafael; a bóveda e o "Xuízo Final" da Capela Sixtina, de Michelangelo; "A tempestade", de Giorgione; "Venus de Urbino" e "Carlos V en		CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
			Mühlberg", de Tiziano; "O lavatorio", de Tintoretto; "As vodas de Caná", de Veronés.		
n	B3.4. A recepción da estética renacentista na Península Ibérica.	B3.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte española do Renacemento, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.4.1. Especifica as características peculiares do Renacemento español en comparación co italiano.		CCEC CCL CAA
			HAB3.4.2. Describe a evolución da arquitectura renacentista española.		CCEC CCL CAA
			HAB3.4.3. Explica a peculiaridade da escultura renacentista española.		CCEC CCL CAA
			HAB3.4.4. Explica as características da pintura de El Greco a través dalgunhas das súas obras máis representativas.		CCEC CCL CAA
d e m n	B3.5. Comentario de obras de arte: arte española do Renacemento.	B3.5. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte española do Renacemento, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.5.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento español: fachada da Universidade de Salamanca; pazo de Carlos V na Alhambra de Granada, de Pedro Machuca; mosteiro de San Lorenzo de El Escorial, de Juan de Herrera.		CCEC CCL CAA
			HAB3.5.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do Renacemento español: "Sacrificio de Isaac" do retablo de San Bieito de Valladolid, de Alonso Berruguete; "Santo enterro", de Juan de Juni.		CCEC CCL CAA
			HAB3.5.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas de El Greco: "O expolio", "A Santa Liga" ou "Adoración do nome de Xesús", "O martirio de San Mauricio", "O enterro do Señor de Orgaz", "A adoración dos pastores", "O cabaleiro da man no peito".		CCEC CCL CAA
n	B3.6. Unidade e diversidade do Barroco. Linguaxe artística ao servizo do poder civil e eclesiástico. Urbanismo barroco. Igrexas e pazos. Principais tendencias.	B3.6. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Barroco, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.6.1. Explica as características esenciais do Barroco.		CCEC CCL
			HAB3.6.2. Especifica as diferenzas entre a concepción barroca da arte e a renacentista.		CCEC CCL CAA
			HAB3.6.3. Compara a arquitectura barroca coa renacentista.		CCEC CCL CAA
			HAB3.6.4. Explica as características xerais do urbanismo barroco.		CCEC CCL

Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
			HAB3.6.5. Compara a escultura barroca coa renacentista a través da representación de "David" por Michelangelo e por Bernini.		CCEC CCL CAA
			HAB3.6.6. Describe as características xerais da pintura barroca e especifica as diferenzas entre a Europa católica e a protestante.		CCEC CCL CAA CSC
			HAB3.6.7. Distingue e caracteriza as grandes tendencias da pintura barroca en Italia e os seus principais representantes.		CCEC CCL CAA
			HAB3.6.8. Especifica as peculiaridades da pintura barroca flamenga e holandesa.		CCEC CCL CAA
n	B3.7. Función social da arte no Barroco.	B3.7. Explicar a función social da arte especificando o papel desempeñado por patróns, academias, clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB3.7.1. Describe o papel desempeñado no século XVIII polas academias en toda Europa e, en particular, polo Salón de París.		CCEC CCL CSC
d e m n	B3.8. Comentario de obras de arte: arte do Barroco.	B3.8. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do Barroco, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.8.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco europeo do século XVII: fachada de San Pedro do Vaticano, de Carlo Maderno; columnata da praza de San Pedro do Vaticano, de Bernini; San Carlos das Catro Fontes en Roma, de Borromini; Pazo de Versalles, de Le Vau, J.H. Mansart e Le Nôtre.		CCEC CCL CAA
			HAB3.8.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas de Bernini: "David", "Apolo" e "Dafne", "A éxtase de Santa Teresa", "Cátedra de San Pedro".		CCEC CCL CAA
			HAB3.8.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Barroco europeo do século XVII: "Vocación de San Mateo" e "Morte da Virxe", de Caravaggio; "Triunfo de Baco e Ariadna", na bóveda do pazo Farnese de Roma, de Annibale Carracci; "Adoración do nome de Xesús", bóveda de Il Gesù en Roma, de Gaulli (Il Baciccio); "Adoración dos Magos", "As tres Grazas" e "O xardín do Amor", de Rubens; "A lección de anatomía do doutor Tulpy", "A rolda nocturna", de Rembrandt.		CCEC CCL CAA
n	B3.9. Barroco hispánico.	B3.9. Recoñecer e	HAB3.9.1. Explica as características do		CCEC

Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
	Urbanismo e arquitectura. Imaxinaría barroca. Achega da pintura española: grandes figuras do Século de Ouro.	explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte española do Barroco, en relación co seu contexto histórico e cultural.	urbanismo barroco en España e a evolución da arquitectura española durante o século XVII.		CCL CAA
			HAB3.9.2. Explica as características da imaxinaría barroca española do século XVII e compara a escola castelá coa andaluza.		CCEC CCL CAA
			HAB3.9.3. Explica as características xerais da pintura española do século XVII.		CCEC CCL
			HAB3.9.4. Describe as características e evolución da pintura de Velázquez a través dalgunhas das súas obras máis significativas.		CCEC CCL CAA
d e m n	B3.10. Comentario de obras de arte: arte española do Barroco.	B3.10. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte española do Barroco, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.10.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco español do século XVII: Praza Maior de Madrid, de Xoán Gómez de Mora; Retablo de Santo Estevo de Salamanca, de Churriguera.		CCEC CCL CAA
			HAB3.10.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Barroco español do século XVII: "Piedad", de Gregorio Fernández; "Inmaculada do facistol", de Alonso Cano; "Magdalena penitente", de Pedro de Mena.		CCEC CCL CAA
			HAB3.10.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas españolas do Barroco español do século XVII: "Martirio de San Filipe", "O soño de Xacob" e "O zambro", de Ribera; "Bodegón" do Museo do Prado, de Zurbarán; "O augador de Sevilla, "Os borrachos", "A fragua de Vulcano", "A rendición de Breda", "O Príncipe Baltasar Carlos a caballo", "A Venus do espello", "As meninas" e "As fiandeiras", de Velázquez; "A Sagrada Familia do paxariño", "A Inmaculada de El Escorial", "Os nenos da concha" e "Nenos xogando aos dados", de Murillo.		CCEC CCL CAA
n	B3.11. Século XVIII. Mantemento do Barroco. Refinamento rococó. Neoclasicismo e Romanticismo.	B3.11. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do século XVIII, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e	HAB3.11.1. Explica o século XVIII como época de coexistencia de vellos e novos estilos artísticos nun contexto histórico de cambios profundos.		CCEC CCL CAA CSC
			HAB3.11.2. Compara o Barroco tardío e o Rococó, e especifica a diferente concepción da vida e a arte que encerran.		CCEC CCL CAA CSC

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave	
		culturais.	HAB3.11.3. Explica as razóns do xurdimento do Neoclasicismo e as súas características xerais en arquitectura, escultura e pintura.		CCEC CCL CSC	
			HAB3.11.4. Comenta a escultura neoclásica a través da obra de Canova.		CCEC CCL CAA	
			HAB3.11.5. Especifica as posibles coincidencias entre o Neoclasicismo e o Romanticismo na pintura de David.		CCEC CCL CAA	
			HAB3.11.6. Distingue entre a corrente tradicional e a clasicista da arquitectura barroca española do século XVIII.		CCEC CCL CAA	
			HAB3.11.7. Explica a figura de Salzillo como derradeiro representante da imaxinaría relixiosa española en madeira policromada.		CCEC CCL CAA	
d e m p	B3.12. Comentario de obras de arte: arte do século XVIII.	B3.12. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do século XVIII, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.12.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do século XVIII: fachada do Hospicio de San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; fachada do Obradoiro da catedral de Santiago de Compostela, de Casas e Novoa; Pazo Real de Madrid, de Juvara e Sacchetti; Panteón de París, de Soufflot; Museo do Prado en Madrid, de Juan de Villanueva.		CCEC CCL CAA	
			HAB3.12.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do século XVIII: "A oración no horto", de Salzillo; "Eros e Psique" e "Paulina Bonaparte", de Canova.		CCEC CCL CAA	
			HAB3.12.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de David: "O xuramento dos Horacios" e "A morte de Marat".		CCEC CCL CAA	
d e g m n	B3.13. Traballo de investigación en historia da arte.	B3.13. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB3.13.1. Realiza un traballo de investigación sobre o proceso de construción da nova basílica de San Pedro do Vaticano ao longo dos séculos XVI e XVII.		CCEC CCL CAA CD CSIEE	
h n p	B3.14. Conservación do patrimonio: arte moderna.	B3.14. Respetar as creacións da arte da Idade Moderna, valorando a súa calidade en relación	HAB3.14.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte dos séculos XVI ao XVIII que se conservan en Galicia.		CCEC CCL CAA CSIEE	

	Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
		coa súa época e a súa importancia como patrimonio que hai que conservar.			
	Bloque 4. O século XIX: a arte dun mundo en transformación				
n	B4.1. A figura de Goya.	B4.1. Analizar a obra de Goya e identificar nela os trazos propios das correntes da súa época e os que anticipan diversas vangardas posteriores.	HAB4.1.1. Analiza a evolución da obra de Goya como pintor e gravador, desde a súa chegada á Corte ata o seu exilio final en Bordeos.		CCEC CCL CAA
			HAB4.1.2. Compara a visión de Goya nas series de gravados "Os caprichos" e "Os disparates ou proverbios".		CCEC CCL CAA
d e m n	B4.2. Comentario de obras de arte: Goya.	B4.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas de Goya, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Goya: "O parasol", "A familia de Carlos IV", "O 2 de maio de 1808 en Madrid" ("A loita cos mamelucos"), "Os fusilamentos do 3 de maio de 1808"; desastre nº 15 ("E non hai remedio") da serie "Os desastres da guerra"; "Saturno devorando un fillo" e "A leiteira de Bordeos".		CCEC CCL CAA
n	B4.3. A Revolución Industrial e o impacto dos novos materiais na arquitectura. Do Historicismo ao Modernismo. A Escola de Chicago. Nacemento do urbanismo moderno.	B4.3. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB4.3.1. Describe as características e a evolución da arquitectura do ferro no século XIX, en relación cos avances e as necesidades da revolución industrial.		CCEC CCL CAA CSC CMCCT
			HAB4.3.2. Explica as diferenzas entre enxeñeiros e arquitectos na primeira metade do século XIX.		CCEC CCL CAA
			HAB4.3.3. Explica as características do neoclasicismo arquitectónico durante o Imperio de Napoleón.		CCEC CCL
			HAB4.3.4. Explica as características do historicismo en arquitectura e a súa evolución cara ao eclecticismo.		CCEC CCL CAA
			HAB4.3.5. Explica as características e principais tendencias da arquitectura modernista.		CCEC CCL
			HAB4.3.6. Especifica as achegas da Escola de Chicago á arquitectura.		CCEC CCL
			HAB4.3.7. Describe as características e os obxectivos das remodelacións urbanas de París, Barcelona e Madrid na segunda metade do século XIX.		CCEC CCL
d e	B4.4. Comentario de obras de arte: arquitectura do século XIX.	B4.4. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da	HAB4.4.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas: templo da Madalena		CCEC CCL

Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
m n		arquitectura do século XIX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	en París, de Vignon; Parlamento de Londres, de Barry e Pugin; Auditorio de Chicago, de Sullivan e Adler; torre Eiffel de París; templo da Sagrada Familia en Barcelona, de Gaudí.		CAA
n	B4.5. Evolución da pintura: Romanticismo, Realismo, Impresionismo e Simbolismo. Os postimpresionistas, xerme das vangardas pictóricas do século XX.	B4.5. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da pintura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB4.5.1. Describe as características do Romanticismo na pintura e distingue entre o romanticismo da liña de Ingres e o romanticismo da cor de Gericault e Delacroix.		CCEC CCL CAA
			HAB4.5.2. Compara as visións románticas da paisaxe en Constable e Turner.		CCEC CCL CAA
			HAB4.5.3. Explica o Realismo e a súa aparición no contexto dos cambios sociais e culturais de mediados do século XIX.		CCEC CCL CSC
			HAB4.5.4. Compara o Realismo co Romanticismo.		CCEC CCL CAA
			HAB4.5.5. Describe as características xerais do Impresionismo e o Neoimpresionismo.		CCEC CCL
			HAB4.5.6. Define o concepto de postimpresionismo e especifica as achegas de Cézanne e Van Gogh como precursores das grandes correntes artísticas do século XX.		CCEC CCL CAA
			HAB4.5.7. Explica o Simbolismo de finais do século XIX como reacción fronte ao Realismo e ao Impresionismo.		CCEC CCL CAA
n	B4.6. Función social da arte no século XIX.	B4.6. Explicar a evolución cara á independencia dos artistas respecto aos clientes, especificando o papel desempeñado polas academias, os salóns, as galerías privadas e os marchantes.	HAB4.6.1. Explica os cambios que se producen no século XIX nas relacións entre artistas e clientes, referidos á pintura.		CCEC CCL CSC
d e m n	B4.7. Comentario de obras de arte: o século XIX.	B4.7. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da pintura do século XIX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico,	HAB4.7.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do século XIX: "O baño turco", de Ingres; "A balsa da Medusa", de Gericault; "A liberdade guiando o pobo", de Delacroix; "O carro de feo", de Constable; "Chuvia, vapor e velocidade", de Turner; "O enterro		CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
		cultural, sociolóxico e histórico).	de Ornans", de Courbet; "O ánxelus", de Millet; "Almorzo sobre a herba", de Manet; "Impresión, sol nacente" e a serie sobre a Catedral de Ruán, de Monet; "Le Moulin de la Galette", de Renoir; "Unha tarde de domingo na Grande Jatte", de Seurat; "Xogadores de cartas" e "Mazás e laranxas", de Cézanne; "A noite estrelada" e "O segador", de Van Gogh; "Visión despois do sermón" e "O mercado" ("Ta matete"), de Gauguin.		
n	B4.8. Escultura: mantemento do clasicismo. Rodin.	B4.8. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da escultura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB4.8.1. Relaciona a produción e o academicismo dominante na escultura do século XIX coas transformacións levadas a cabo nas cidades (monumentos conmemorativos en prazas, parques e avenidas, e esculturas funerarias nos novos cemiterios). HAB4.8.2. Explica as características da renovación escultórica emprendida por Rodin.		CCEC CCL CAA CSC
d e m n	B4.9. Comentario de obras de arte: século XIX.	B4.9. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da escultura do século XIX, aplicando un método que abranca diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.9.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Rodin: "O pensador" e "Os burgueses de Calais".		CCEC CCL CAA
d e g m n	B4.10. Traballo de investigación en historia da arte.	B4.10. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB4.10.1. Realiza un traballo de investigación sobre as exposicións universais do século XIX e a súa importancia desde o punto de vista arquitectónico. HAB4.10.2. Realiza un traballo de investigación sobre a influencia da fotografía e o gravado xaponés no desenvolvemento do Impresionismo, con referencias a obras concretas.		CCEC CCL CAA CD CSIEE
h n p	B4.11. Conservación do patrimonio: arte do século XIX.	B4.11. Respectar as creacións da arte do século XIX, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB4.11.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte do século XIX que se conservan en Galicia.		CCEC CCL CAA CSIEE
Bloque 5. A ruptura da tradición: a arte na primeira metade do século XX					

Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
n	B5.1. O fenómeno das vangardas nas artes plásticas: Fauvismo, Cubismo, Futurismo, Expresionismo, pintura abstracta, Dadaísmo e Surrealismo.	B5.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das vangardas artísticas nas artes plásticas na primeira metade do século XX, relacionando cada unha delas cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB5.1.1. Define o concepto de vangarda artística en relación co acelerado ritmo de cambios na sociedade da época e a liberdade creativa dos/das artistas iniciada na centuria anterior.		CCEC CCL CSC
			HAB5.1.2. Describe a orixe e as características do Fauvismo.		CCEC CCL
			HAB5.1.3. Describe o proceso de xestación e as características do Cubismo, distinguindo entre o Cubismo analítico e o sintético.		CCEC CCL CAA CSC
			HAB5.1.4. Describe o ideario e os principios do futurismo.		CCEC CCL
			HAB5.1.5. Identifica os antecedentes do expresionismo no século XIX, explica as súas características xerais e especifica as diferenzas entre os grupos alemáns "A ponte" e "O xinete azul".		CCEC CCL CAA
			HAB5.1.6. Describe o proceso de xestación e as características da pintura abstracta, distingue a vertente cromática e a xeométrica, e especifica algunhas das súas correntes máis significativas, como o Suprematismo ruso ou o Neoplasticismo.		CCEC CCL CAA
			HAB5.1.7. Describe as características do Dadaísmo como actitude provocadora nun contexto de crise.		CCEC CCL CSC
			HAB5.1.8. Explica a orixe, as características e os obxectivos do Surrealismo.		CCEC CCL
			HAB5.1.9. Explica a importancia dos pintores españois Picasso, Miró e Dalí no desenvolvemento das vangardas artísticas.		CCEC CCL
			HAB5.1.10. Explica a renovación temática, técnica e formal da escultura na primeira metade do século XX, distinguindo as obras relacionadas coas vangardas pictóricas e as que utilizan recursos ou linguaxes independentes.		CCEC CCL CAA
e	B5.2. Comentario de obras de arte: a plástica na primeira metade do século XX.	B5.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da plástica da primeira metade do século XX, aplicando un método	HAB5.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: "A alegría de vivir", de Matisse; "As señoritas de Aviñón", "Retrato de Ambroise Vollard", "Natureza morta con cadeira de reixa de cana" e		CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
		que abran diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	"Guernica", de Picasso; "A cidade que emerxe", de Boccioni; "O berro", de Munch; "A rúa", de Kirchner; "Lírica" e "Sobre branco II", de Kandinsky; "Cadrado negro", de Malevich; "Composición II", de Mondrian; "L.H.O.O.Q.", de Duchamp; "O elefante das Celebes", de Ernst; "A chave dos campos", de Magritte; "O entroido de Arlequín" e "Mulleres e paxaros á luz da lúa", de Miró; "O xogo lúgubre" e "A persistencia da memoria", de Dalí.		
			HAB5.2.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas: "O profeta", de Gargallo; "Formas únicas de continuidade no espazo", de Boccioni; "Fonte", de Duchamp; "Muller peiteándose ante un espello", de Xulio González; "Mademoiselle Pogany I", de Brancusi; "Lagosta, nasa e cola de peixe", de Calder; "Figura reclinada", de Henry Moore.		CCEC CCL CAA
n	B5.3. Renovación da linguaxe arquitectónica: o funcionalismo do Movemento Moderno e a arquitectura orgánica.	B5.3. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura da primeira metade do século XX, relacionando cada unha delas cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB5.3.1. Explica o proceso de configuración e os trazos esenciais do Movemento Moderno en arquitectura. HAB5.3.2. Especifica as achegas da arquitectura orgánica ao Movemento Moderno.		CCEC CCL CAA CCEC CCL CAA
en	B5.4. Comentario de obras de arte: arquitectura da primeira metade do século XX.	B5.4. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura da primeira metade do século XX, aplicando un método que abran diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB5.4.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas: edificio da Bauhaus en Dessau (Alemaña), de Gropius; pavillón de Alemaña en Barcelona, de Mies van der Rohe; Vila Saboia en Poissy (Francia), de Le Corbusier; casa Kaufman (Casa da Cascada), de Frank Lloyd Wright.		CCEC CCL CAA
de g m n	B5.5. Traballo de investigación en Historia da Arte.	B5.5. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais coma as novas tecnoloxías.	HAB5.5.1. Realiza un traballo de investigación sobre o Grupo de Artistas e Técnicos Españoles Para o Progreso da Arquitectura Contemporánea (GATEPAC).		CCEC CCL CAA CD CSIEE
dh	B5.6. Conservación do patrimonio: arte do século	B5.6. Respetar as manifestacións da arte	HAB5.6.1. Selecciona unha obra arquitectónica, unha escultura ou		CCEC CCL

	Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
m n p	XX.	da primeira metade do século XX, valorando a súa importancia como expresión da profunda renovación da linguaxe artística na que se sustenta a liberdade creativa actual.	unha pintura da primeira metade do século XX, das existentes en Galicia, e xustifica a súa elección.		CAA CSIEE
Bloque 6. A universalización da arte desde a segunda metade do século XX					
n	B6.1. Predominio do Movemento Moderno ou Estilo Internacional en arquitectura. A arquitectura á marxe do estilo internacional: High Tech, arquitectura Posmoderna e Deconstrución.	B6.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura desde a segunda metade do século XX, enmarcándoa nas novas relacións entre clientes, artistas e público que caracterizan ao mundo actual.	HAB6.1.1. Explica o papel desempeñado no proceso de universalización da arte polos medios de comunicación de masas e as exposicións e feiras internacionais de arte.		CCEC CCL CSC
			HAB6.1.2. Explica as razóns do mantemento e a difusión internacional do Movemento Moderno en arquitectura.		CCEC CCL
			HAB6.1.3. Distingue e describe as características doutras tendencias arquitectónicas á marxe do Movemento Moderno ou Estilo Internacional, en particular a High Tech, a posmoderna e a deconstrución.		CCEC CCL CAA
d e m n	B6.2. Comentario de obras de arte: arquitectura desde a segunda metade do século XX.	B6.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura desde a segunda metade do século XX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB6.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: "Unité d'habitation" en Marsella, de Le Corbusier; edificio Seagram en Nova York, de M. van der Rohe e Philip Johnson; o museo Guggenheim de Nova York, de F. Lloyd Wright; a Casa da Ópera de Sydney, de J. Utzon; o centro Pompidou de París, de R. Piano e R. Rogers; o AT & T Building de Nova York, de Philip Johnson; o museo Guggenheim de Bilbao, de F. O. Gehry.		CCEC CCL CAA
n	B6.3. Artes plásticas: das segundas vangardas á posmodernidade.	B6.3. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das artes plásticas desde a segunda metade do século XX, no marco das novas relacións entre clientes, artistas e público que caracterizan o mundo actual.	HAB6.3.1. Explica e compara o Informalismo europeo e o Expresionismo abstracto norteamericano.		CCEC CCL CAA
			HAB6.3.2. Explica a abstracción postpictórica.		CCEC CCL
			HAB6.3.3. Explica o Minimalismo.		CCEC CCL
			HAB6.3.4. Explica a arte cinética e a Op-Art.		CCEC CCL
			HAB6.3.5. Explica a arte conceptual.		CCEC CCL

	Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
			HAB6.3.6. Explica a Arte Povera.		CCEC CCL
			HAB6.3.7. Distingue e explica algunhas das principais correntes figurativas: Pop-Art, Nova Figuración, Hiperrealismo.		CCEC CCL CAA
			HAB6.3.8. Explica en que consisten as seguintes manifestacións de arte non duradeira: Happening, Body Art e Land Art.		CCEC CCL
			HAB6.3.9. Describe os formulacións xerais da posmodernidade, referida ás artes plásticas.		CCEC CCL
d e m n	B6.4. Comentario de obras de arte: a arte desde a segunda metade do século XX.	B6.4. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte desde a segunda metade do século XX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB6.4.1. Identifica o autor e a corrente artística (non necesariamente o título), e analiza e comenta as seguintes obras: "Pintura" (Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía de Madrid), de Tapies; "Grito nº 7", de Antonio Saura; "One: number 31, 1950", de J. Pollock; "Ctesiphon III", de F. Stella; "Equivalente VIII", de Carl André; "Vega 200", de Vasarely; "Unha e tres cadeiras", de J. Kosuth; "Iglú con árbore", de Mario Merz; "Marilyn Monroe" (serigrafía de 1967), de A. Warhol; "O Papa que berra" (estudo a partir do retrato do Papa Inocencio X), de Francis Bacon; "A Gran Vía madrileña en 1974", de Antonio López.		CCEC CCL CAA
n	B6.5. Novos sistemas visuais: fotografía, cine e televisión, cartelismo e cómic. Combinación de linguaxes expresivas.	B6.5. Explicar o desenvolvemento e a extensión dos novos sistemas visuais, como a fotografía, o cine, a televisión, o cartelismo ou o cómic, especificando o modo en que combinan diversas linguaxes expresivas.	HAB6.5.1. Explica brevemente o desenvolvemento dos novos sistemas visuais e as características da súa linguaxe expresiva: fotografía, cartel, cine, cómic, producións televisivas, videoarte e arte por computador.		CCEC CCL
i n	B6.6. Impacto das novas tecnoloxías na difusión e na creación artística.	B6.6. Describir as posibilidades que abriron as novas tecnoloxías, e explicar os seus efectos tanto para a creación artística como para a difusión da arte.	HAB6.6.1. Especifica as posibilidades que ofrecen as novas tecnoloxías para a creación artística e para a difusión da arte.		CCEC CCL CMCCT CD
n	B6.7. Arte e cultura visual de masas.	B6.7. Identificar a presenza da arte na vida cotiá, e distinguir	HAB6.7.1. Define o concepto de cultura visual de masas, e describe os seus trazos esenciais.		CCEC CCL CSC

Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Indicadores de logro	Competencias clave
		os ámbitos en que se manifesta.	HAB6.7.2. Identifica a arte nos diferentes ámbitos da vida cotiá.		CCEC CCL CSC
h n p	B6.8. O patrimonio artístico como riqueza cultural. A preocupación pola súa conservación. A UNESCO.	B6.8. Respectar as manifestacións da arte de todos os tempos, valorándoas como patrimonio cultural herdado que se debe conservar e transmitir ás xeracións futuras, e explicar que é o Patrimonio Mundial da UNESCO, así como a súa orixe e a súa finalidade.	HAB6.8.1. Explica a orixe do Patrimonio Mundial da UNESCO e os seus obxectivos.		CCEC CCL
			HAB6.8.2. Realiza un traballo de investigación relacionado cos bens artísticos de España e de Galicia inscritos no catálogo do Patrimonio Mundial da UNESCO.		CCEC CCL CAA CD CSIEE
Bloque 7. O vocabulario artístico					
e n	B7.1. Vocabulario artístico.	B7.1. Utilizar a terminoloxía específica da arte nas exposicións orais e escritas, denominando con precisión os elementos e as técnicas principais.	HAB7.1.1. Utiliza con corrección a terminoloxía específica das artes en exposicións orais e escritas.		CCEC CCL

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Raíces da arte europea: o legado da arte clásica				

7.2. PLAN DE RECUPERACIÓN E INCORPORACIÓN DAS APRENDIZAXES NON ADQUIRIDAS A PROGRAMACIÓN DO NOVO CURSO ESCOLAR

O Plan de recuperación deseñado se articulará e precisará a partir da análise dos resultados da avaliación inicial, coa finalidade de detectar as carencias e necesidades colectivas e individuais do alumnado. E xunto a este traballo diagnóstico, faremos a selección dos estándares de aprendizaxes non adquiridos á presente programación 2022-23. O desenvolvemento destes aprendizaxes farase dende un enfoque competencial e a través de propostas metodolóxicas activas e axustadas ás necesidades concretas detectadas na citada avaliación inicial. A consecuencia da declaración do estado de alarma no último trimestre do pasado curso, foi a paralización do desenvolvemento de novos contidos, polo que quedaron sen traballar algúns estándares de aprendizaxe das distintas materias impartidas polo departamento.

Este bloque de “recuperación” inclúe unha selección de estándares non traballados que se consideran esenciais para poder desenvolver con garantías as distintas materias.

2º ESO

Según consta nas adaptaciónes da programación do curso anterior, os estándares de aprendizaxe non desenvolvidos e os contidos non impartidos en 1º de ESO, refírense basicamente á parte de Xeografía. O plan de recuperación establece que serán traballados na segunda e terceira avaliación do presente curso.

4º ESO

Según consta nas adaptaciónes da programación do curso anterior, os estándares de aprendizaxe non desenvolvidos e os contidos non impartidos en 3º de ESO refírense a unha parte do Bloque 1 referido á Xeografía. O plan de recuperación establece que serán traballados na segunda e terceira avaliación,

2º BACH: Historia de España e Historia da Arte

Ao tratarse de materias cuxos contidos adecúanse aos establecidos pola Ciug para a ABAU, e non ter continuidade cos contidos impartidos en 1º de bacharelato, o curso iniciárase con absoluta normalidade.

7.3. TEMPORALIZACIÓN

A secuenciación e temporalización dos estándares de aprendizaxe a través das cales traballaránse os diferentes contidos programados é unha proposta aberta que poderá modificarse en función do grao de desenvolvemento acadado.

A presente temporalización contempla o plan de recuperación dos contidos e estándares de aprendizaxe non traballados o curso 2021/2022.

VII. TEMPORALIZACIÓN

2º ESO

1ª Avaliación:

- Bloque 3: A Historia

2ª Avaliación:

- Bloque 1 de 1º de ESO: O medio físico

3ª Avaliación:

- Bloques 1 e 2: O medio físico e O espazo humano

4º ESO

1ª Avaliación:

- Bloque 1. O século XVIII en Europa ata 1789
- Bloque 2. A era das revolucións liberais
- Bloque 3. A Revolución Industrial
- Bloque 10. A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía

2ª Avaliación:

- Bloque 4. O Imperialismo do século XIX e a I Guerra Mundial
- Bloque 5. A época de entreguerras (1919-1945)
- Bloque 6. As causas e consecuencias da II Guerra Mundial (1939-1945)
- Bloque 10. A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía

3ª Avaliación:

- Bloque 7. A estabilización do Capitalismo e o illamento económico do bloque soviético
- Bloque 8. O mundo recente entre os séculos XX e XXI
 - Bloque 9. A Revolución Tecnolóxica e a globalización a finais do século XX e principio do XXI
- Bloque 10. A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía

2º BAC

HISTORIA DE ESPAÑA

1ª Avaliación : Temas 1,2,3 e 4

2ª Avaliación : Temas 5,6 e 7

3ª Avaliación : Temas 8,9 e 10

HISTORIA DA ARTE

1ª Avaliación : Teoría e función da Arte.

- Os estilos artísticos na Antigüidade: Grecia e Roma.
- Os estilos artísticos na Idade Media .

2ª Avaliación :

- Renacemento.
- O Barroco.
- Neoclasicismo e o Realismo.

3ª Avaliación : Os inicios da arte contemporánea: impresionismo e postimpresionismo.A nova arquitectura.

As vangardas históricas.

Tendencias desde 1945.

Arquitectura do século XX.

7.4. ESTÁNDARES MÍNIMOS PARA SUPERAR A MATERIA

2º ESO

CCSS: Xeografía e Historia

- Comprende a nivel xeral o final do Imperio Romano ata a chegada do Feudalismo.
- Entende os rasgos xerais da sociedade feudal.
- Analiza os aspectos básicos da Arte Románica.
- Comprende o rexurdir das cidades a partir do século XIII.
- Analiza os aspectos básicos da Arte Gótica.
- Comprende a nivel xeral a historia de Al-Andalus.
- Comprende a nivel xeral o proceso da Reconquista.
- Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas
- Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español.
- Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego.
- Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas.
- Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.
- Explica as características da poboación europea.
- Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas

4º ESO

- Comprende a importancia da representación do tempo e do espazo para unha formación histórica
- É capaz de elaborar eixos cronolóxicos dos séculos XVIII e XIX.
- Define conceptos básicos dos aspectos económicos, políticos e sociais da etapa.
- Interpreta os cambios relativos á Revolución Industrial e aos imperialismos.
- É capaz de interpretar estes últimos traballando con mapas.
- Determina as causas dos diferentes conflitos da época.
- É capaz de elaborar eixos cronolóxicos do momento.
- Define conceptos básicos relativos as transformacións e conflitos da época.
- Elabora eixos cronolóxicos do momento.
- Coñece e explicara través do traballo de textos e mapas as características do mundo deste momento.

- Define de conceptos básicos relacionados coa etapa histórica.
- Diferencia os rexímenes políticos que marcan, tanto en España como no mundo en xeral, a segunda metade do século XX e os inicios do XXI.

1º BAC

HISTORIA DO MUNDO CONTEMPORANEO

- Orixe e evolución dos movementos liberais do XIX
- Revolución Industrial: evolución e consecuencias
- Diferencias entre o pensamento liberal, anarquista e socialista.
- Causas, desenvolvemento e consecuencias da 1 Guerra Mundial.
- Aparición. e evolución do estado socialista Os fascismos europeos no contexto de entreguerras. A crise do 29.
- Desenvolvemento das ideoloxías socialistas no tránsito entre os ss.XIX e XX no período entreguerras
- A 2ª Guerra Mundial
- A Guerra Fria e a influencia das dúas potencias hexemónicas
- Evolución das ideoloxías. políticas durante a segunda metade do s. XX.
- O proceso de disolución da URSS
- Características da UE
- A globalización económica
- Principais conflitos bélicos de finais do XX.

2º BAC.

HISTORIA

- A estrutura das áreas culturais da Península: a romanización.
- A duplicidade cultural da península medieval: a repoboación.
- A unión dinástica da monarquía hispánica.
- A unificación política dos Borbóns.
- A revolución burguesa en España:o sistema de partidos.
- A revolución industrial e o fracaso da modernización económica.
- As tensións sociais e políticas do século XIX.
- Revolución e contrarrevolución en España.

- A normalización institucional: o novo sistema de partidos.
- A modernización e a inserción no contexto europeo.

HISTORIA DA ARTE

- Conceptos básicos da historia da arte.
- As técnicas artísticas.
- Rasgos específicos dos diferentes estilos.
- Léxico específico.
- Escolas, artistas e obras máis significativas.

7.5. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

A avaliación estará presente en todo tipo de actividades e non só en momentos puntuais. Para elo servirémonos dos Estándares de Aprendizaxe que parten do currículo oficial e constitúen o maior nivel de concreción dos aspectos relevantes para a avaliación. Están relacionados cos obxectivos de aprendizaxe, os criterios de avaliación e os contidos e as competencias. Os estándares de aprendizaxe inclúen referencias a coñecementos (coñecer os conceptos) e as habilidades e destrezas (relacionais, reelaboralos e aplicarlos en contextos diferentes). A avaliación levarase a cabo mediante:

1) Probas escritas nas que o alumno teña que definir conceptos, realizar esquemas, e sempre utilizando o vocabulario axeitado. Permitirá valorar a adquisición de contidos conceptuais e procedimentais.

Realizaranse como mínimo dúas probas escritas por avaliación (trimestre), contemplándose, ademais, para aqueles alumnos/as que non superen as probas ordinarias, a posibilidade de facer en cada trimestre unha proba de recuperación (que, xunto coas actividades de recuperación, conforma os mecanismos de recuperación, tamén de referencia para aqueles alumnos que teñan a materia pendente).

2) Elaboración de traballos monográficos (individualmente e/ou en grupo), estruturados e con diversas fontes de información. Permitirán valorar o grao de comprensión de coñecementos e a súa correcta expresión, e, de ser o caso, a capacidade para traballar en equipo.

3) Observacións directas, que permitirán valorar o hábito de traballo do alumno, a súa participación, traballo en grupo, coidado e respecto polos materiais empregados e interese cara a materia, así como a súa rapidez e/ou facilidade de comprensión de novos coñecementos.

4) Caderno de traballo, no que se reflectan os apuntes tomados en clase, resumes, fichas de síntese, as actividades realizadas. Incluirá un Glosario de termos históricos que elaborará ao longo do curso. Tamén poderá ter un caderno electrónico coa información de internet e o seu álbum de imaxes. Este caderno permitirá valorar o

traballo individual, a comprensión de conceptos e a súa expresión, organización e interese. Farase unha revisión periódica tanto dos seus contidos como da súa presentación.

7.6. PROCEDEMENTOS PARA A REALIZACIÓN DA AVALIACIÓN INICIAL

A proba realizarase na primeira quincena de outubro :

- Unha ou varias probas orais e/ ou escritas, para detectar o nivel do grupo, tanto en contidos como en capacidades, nas que, entre outras, se incluírán cuestións semellantes á proba de avaliación de diagnose. Poderá incluír: Mapas, textos, cuestións de tipo variado (con respostas abertas, pechadas, longas...), eixes, imaxes con gráficos ,fotografías de paisaxes , obras de arte...
- Observación directa das intervencións orais do alumno na aula: respostas a preguntas, forma de expresarse oralmente, tipo de expresión que utiliza (vocabulario, orden e claridade na exposición, etc).
- Dada a variada procedencia do alumnado, a través desta proba ou probas , intentarase detectar as diferenzas de grupo e individuais en cuestión de contidos, capacidades... e poñer en práctica aquelas medidas de reforzo, adaptacións curriculares, tipos de agrupacións... que sexan necesarias para unha boa aprendizaxe

7.7.CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

ESO

Avaliación Continua

A avaliación é continua, e efectuarase a través da observación directa e rexistro do traballo e das actividades do alumno/a. Darase especial valoración ao esforzo e interese que cada alumno/a mostre no seu proceso de aprendizaxe. As avaliacións serán tres, que coincidirán aproximadamente con cada trimestre e segundo se fixen no centro.

Para superar cada avaliación o alumno deberá realizar as probas obxectivas sobre os temas tratados e superalas, así como ter feitos nos cadernos da materia tódolos traballos da clase que sexan programados para cada un dos temas.

A cualificación final de cada avaliación-trimestre será o resultado da suma de:

- **80 %** da media entre as probas escritas e/ou orais previstas por avaliación (valor 8 puntos):
Para facer media será necesario acadar como mínimo unha nota de 2 en cada proba.
Terase en conta a corrección ortográfica e gramatical, descontando ata un máximo de 0,10 por exame.
- **10 %** traballo diario, elaboración de traballos, caderno, exercicios (valor ata 1 punto).
- **10 %** interese, participación, respecto e compromiso do alumno (valor ata 1 punto).

- Cando un alumno non se presente a unha proba terá que presentar un xustificante oficial ou non se lle repetirá o exame.

- En cada avaliación os alumnos que non consigan alcanzar os obxectivos propostos farán unha proba de recuperación trimestral (suporá como máximo 90% da nota) e poderán facer tamén actividades de reforzo (10%). A nota da recuperación poderá ter unha rebaixa final dun 10% , sempre que non supoña baixar do 5, e segundo o criterio do profesor, que ponderará segundo as anotacións diarias feitas sobre os alumnos. De non superarse as recuperacións, o alumno terá que presentarse ás probas finais de fin de curso.

En canto ós contidos que se pretendan avaliar , estarán constituídos por un ou varios exercicios de distinto tipo, como:

- Definición precisa de conceptos históricos, xeográficos e artísticos.
- Resolución de cuestións breves, test ou desenvolvemento amplo de temas de tipo teórico.
- Cuestións abertas que permitan a reflexión persoal do alumnado
- Exercicios de localización xeográfica e cronolóxica.
- Realización e interpretación de mapas, gráficas, estatísticas e liñas do tempo.
- Análise e comentario de textos históricos, xeográficos, obras de arte, fotografías...
- Estes exames terán como finalidade comprobar o grao de razoamento do alumnado, a súa claridade expositiva, o uso correcto dun vocabulario básico da área, a súa capacidade de análise, síntese e comentario, así como verificar a asimilación de contidos e o progreso nas capacidades.

En canto as Actitudes, para avaliar os contidos actitudinais o profesorado terá en conta os seguintes aspectos:

- Interese pola materia
- Traballo diario na clase
- Realización de tarefas na casa
- Esfuerzo por superar as dificultades.
- Intervencións orais
- Presentación coidada do caderno.
- Realización e participación en actividades ou traballos individuais e colectivos.
- Asistencia continuada a clase

Avaliación Final de Maio

- Farase a proba de toda a materia para aqueles alumnos que non aprobasen ningunha avaliación. Para superar a materia o alumno terá que acadar, como mínimo un 5.
- Igualmente para o alumnado que tivera unha ou dúas avaliacións non superadas farase
- Unha proba cos contidos propios de cada avaliación non superada. A cualificación final neste caso será o resultado da nota media das avaliacións, tendo presente que a cualificación en cada unha delas en ningún caso pode ser inferior a 3,5 puntos para poder facer media.

Avaliación extraordinaria (Xuño)

- O alumno que non fose avaliado positivamente en xuño deberá examinarse de toda a materia na avaliación final extraordinaria, por considerarmos esta proba como algo global.
- Excepcionalmente o departamento por decisión unánime pode esixir unicamente o exame dunha parte dos contidos (por enfermidade, problemas familiares, etc, cuestións que influíran no alumno/a no momento correspondente durante o curso ordinario).

BACHARELATO

No BAC ao tratarse dun nivel de ensino non obrigatorio, as circunstancias cambian. En 1º de BAC a transición da ESO é moi brusca, por iso con vistas á habituación do alumnado a un nivel voluntario non obrigatorio e de tipo propedeútico, valorarase nun 90% os contidos e procedementos dos exames e un 10% os traballos, o interese e a participación na clase. Estes criterios aplicaránse igualmente en 2º de BAC, onde asemesmo o 90% da cualificación corresponderá aos exames ou probas, referenciados aos contidos e ás orientacións das ABAU, e un 10% a traballos, exercicios e participación na clase.

HISTORIA DE ESPAÑA

As probas escritas serán o instrumento preferente de avaliación. Os exames, que se inspiran no modelo das ABAU, suporán o 100% da nota e constarán, basicamente, de tres cuestións:

- 1ª Definición de conceptos históricos
- 2ª Pregunta teórica para desenvolver
- 3ª Composición histórica

Criterios de avaliación:

- Definir conceptos históricos: terase en conta a precisión terminolóxica, a claridade expositiva, a capacidade de síntese e a contextualización axeitada.
- Pregunta para desenvolver: valorarase a comprensión dos elementos básicos da cuestión presentada, a precisión espazo- temporal, a facultade de síntese e a capacidade para elaborar unha resposta razoada.
- Composición histórica: teranse en conta a capacidade relacional, a axeitada utilización dos documentos e a precisión espazo- temporal.

Cómpre aclarar que o mero resumo ou reprodución dos documentos (paráfrase) non será cualificada positivamente. Os documentos servirán como punto de partida do discurso, pero o alumnado debe amosar o dominio do tema. Isto exise contextualización dos textos, a interrelación deles, a súa análise pausada e a introducción de información suplementaria, co obxectivo de mostrar unha explicación coherente.

De xeito transversal terase en conta a corrección gramatical e ortográfica, a exposición ordenada de argumentos e o emprego do vocabulario específico da materia.

Criterios de cualificación:

Para aprobar cada avaliación haberá que ter unha nota mínima dun 5. A nota final da

materia calcularase a partir das medias aritmética das avaliacións, sempre e cando estean aprobadas ou excepcionalmente unha das avaliacións teña un 4.

En cada avaliación realizarase una recuperación para aqueles alumnos que non teñan acadado unha cualificación de 5. Nesta proba examinaranse de todos os contidos traballados na devandita avaliación.

HISTORIA DA ARTE

O principal instrumento de avaliación será o exame, que suporán o 100% da nota.

Os exames da materia inspíranse nos modelos de ABAU. Cada avaliación terá dous controis que suporán o 100% da nota.

Criterios de avaliación:

- Unha primeira parte con imaxes en cor, que poderán ser obras de arquitectura, escultura ou pintura, extraídas, de entre as que figuran no listado básico facilitado polo grupo de traballo da comisión interuniversitaria de Galicia.
- Nos exames de avaliación constará de tres imaxes para elixir dous. A súa valoración no conxunto da proba será do 80%. É dicir, puntuación máxima 8 puntos.
- Resposta a unha serie de cuestións ou preguntas curtas, que serán oito e das que o alumno elixirá seis. Versarán principalmente sobre terminoloxía e iconografía artística.
- Solo considerárase aprobada a devandita avaliación se en cada un dos controis se obtívose polo menos o 50% da cualificación esixida..
- A nota final da materia será a medias aritmética das avaliacións, sempre e cando estean aprobadas ou excepcionalmente unha das avaliacións teña un 4.
- Cada avaliación ten a súa propia recuperación á que deberán presentarse os alumnos, que segundo os criterios anteriores, non chegaran ao 5.

Nela examinaranse de todos os contidos traballados na devandita avaliación.

7.8. PLANS DE TRABAJO PARA A SUPERACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES

Para axudar aos alumnos a solucionar a situación de estar pendente de aprobar algunha asignatura, os profesores deste Departamento atenderán aos seus alumnos das asignaturas pendentes do curso anterior. Esta atención comeza cunha reunión nas primeiras semanas do curso na que os alumnos reciben por escrito e detalladamente a axenda da asignatura pendente, con data, materia, lugar, hora e tipo de exame ou traballo a realizar.

Manterase un estreito contacto cos titores destes alumnos, aos que facilitarase información periódica da actividade dos seus titorados, que serán avaliados trimestralmente de ditas pendentes.

O alumnado con materias pendentes correspondentes a este departamento realizará a pertinente avaliación no mes de maio-xuño, cando oportunamente se fixe por parte da Dirección do centro de acordo coa normativa en vigor. Dita proba poderá constar da entrega dun caderno de actividades que lle entregará o profesor ou o departamento e/o unha proba obxectiva, segundo se estimo oportuno. Para facilitar a superación da materia, dividirase a proba dos contidos en dúas partes: unha para a volta das vacacións de Nadal, e outra en maio. O alumno pode elixir o formato dunha ou dúas probas.

De non superar a proba correspondente no mes de maio, deberán volver realizala

no mes de xuño na avaliación extraordinaria.

O profesorado encargado da materia, ou no seu caso o xefe de departamento, informará e orientará o alumnado que o precise sobre actividades que poida desenvolver de cara á recuperación da materia. Neste contexto contéplanse medidas como a elaboración de traballos e actividades de reforzo, lectura de bibliografía, ensaio con modelos de exame anteriores, ademais das probas finais e extraordinarias xa mencionadas.

7.9. PROGRAMAS PARA ALUMNOS REPETIDORES NA ESO.

Os alumnos repetidores na ESO están integrados no curso, pero comprende subliñar que supoñen unha especificidade xa que normalmente, ou teñen dificultades de interese ou de vontade ou de madurez intelectual, por eso, cando se detecten os casos concretos os profesores xunto co Departamento de Orientación prepararán programas individualizados

8.METODOLOXÍA DIDÁCTICA.

As estratexias metodolóxicas permitirán unha aprendizaxe significativa que terá como guía as seguintes orientacións:

- Considerar o nivel de desenvolvemento do alumnado e das súas aprendizaxes previas.
- Facilitar situacións de aprendizaxe que teñan sentido para o alumnado.
- Suscitar-la interacción na aula.
- Posibilitar que o alumnado realice aprendizaxes significativas mediante a memorización comprensiva, a reflexión e a actividade mental.

En primeiro lugar hai que ter presente o carácter formativo da ESO. Ademais tamen hai que ter en conta que o alumno do 2º ciclo de Secundaria presenta os rasgos psicolóxicos típicos da adolescencia, o que implica que as estratexias de ensino haberán de adaptarse a ditas características .

Por eso e como tanto a LOE como a LOMCE conciben a educación como un proceso constructivo que permita ao alumno unha aprendizaxe significativa, a metodoloxía pola que se opta no presente proxecto didáctico será eminentemente activa. para que o alumno se convirta en motor da súa propia aprendizaxe, guiado polo profesor.

Para elo procurárase:

- Partir sempre dos seus coñecementos previos e propoñerlles actividades axeitadas ás súas capacidades, atendendo deste xeito á diversidade.
- Evitar unha aprendizaxe exclusivamente memorístico-receptiva; na aprendizaxe significativa a memorización será sempre comprensiva.
- Acadar aprendizaxes funcionais, a través da análise de modelos e de situacións que poidan ser utilizados polos alumnos para resolver problemas, utilizándoos en situacións reais ou utilizándoos como instrumento de novas aprendizaxes.

As estratexias a seguir poden agruparse fundamentalmente en:

- Información expositiva: para plantexar os contidos esenciais dunha forma xeral.

Trátase dos puntos de referencia e das estruturas básicas de organización dos coñecementos.

- Actividades de indagación: para poñer en práctica e utilizar de forma reflexiva os aspectos conceptuais e os procedimentais. Tamén sirven para asentarse e comprobar o nivel de aprendizaxe.
- Estudo de casos concretos de diverso tipo. Os alumnos deben extraer as súas propias conclusións e saber expoñelas correctamente, tanto na forma oral (debates) como escrita (informes).
- Plantexamento didáctico parte do xeral para chegar ao concreto, por elo os pasos a seguir en cada unidade serán: .
- Indagación nas ideas previas dos alumnos. -Plantexamento da información básica. - Actividades prácticas. -Estudo de casos.

Os alumnos haberán de traer o libro e o restante material diariamente, pois terán que realizar o traballo na aula con este material, xa que a súa tarefa cotiá tamen é avaliable, así como a súa actitude receptiva e participativa.No BAC aos alumnos supónselles un nivel de madureza maior, polo tanto, a información expositiva será moito máis abundante, así como as actividades para acadar as destrezas procedimentais esixibles, sobre todo no 2º curso co horizonte das PPAU.

9. ELEMENTOS TRANSVERSAIS

2º ESO

Expresión oral e escrita.

Comunicación audiovisual.

O tratamento das tecnoloxías da información e comunicación.

Educación cívica e constitucional.

Emprendemento.

Valores persoais.

4º ESO

Expresión oral e escrita.

Comunicación audiovisual.

O tratamento das tecnoloxías da información e comunicación.

Educación cívica e constitucional.

Emprendemento.

Valores persoais.

10. ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

Hai alumnado que non logra o desenvolvemento e aprendizaxe axeitado por sufrir algún problema de socialización, algún tipo de discapacidade, desmotivación, falta de interese, etc. O que pode revertir nunha situación de fracaso que comprende eliminar ou polo menos paliar.

As medidas de atención á diversidade teñen a finalidade de lograr o máximo desenvolvemento do alumnado, potenciando as súas posibilidades.

Na ESO a atención á diversidade se realizará sobre:

- Agrupamentos previstos.
- As actividades (mediante a introdución doutras alternativas de reforzo ou ampliación).
- O nivel de dificultade das actividades.
- A selección de materiais.

Este tipo de atención é moi difícil con alumnado con graves problemas de socialización, con fortes carencias de hábitos escolares e moi inclinados por acceder inmediatamente á vida adulta laboral.

Para rematar este apartado teremos en conta que o alumnado que precise atención á diversidade seguirá a ter os obxectivos de curso establecidos no Proxecto Curricular de Centro. Partimos de que xa existe un programa de diversificación curricular, pero xa que non tódolos alumnos aprenden ao mesmo ritmo nin coa mesma intensidade os contidos e procedementos, é moi necesaria a atención das peculiaridades de todos e cada un deles, ofrecéndolles actividades de recuperación, reforzo e/ou ampliación, éstas plantexaríanse no momento no que se manifesten como necesarias, atendendo ás necesidades concretas do alumno en cuestión ata que éste chegue a acadar os obxetivos mínimos, ou recupere o interese según sexa o caso, diseñando actividades e procesos ao longo das diferentes unidades. Estas ocuparánse dos mesmos contidos pero con diferentes niveis de dificultade no aspecto procedimental a fin de que tódolos alumnos consigan acadar os obxectivos e os contidos mínimos previstos.

11. EDUCACIÓN EN VALORES.

É fundamental para a formación integral do alumno e polo tanto para a súa vida cotiá nas actitudes derivadas deses valores. Desenvolverase totalmente integrada nos contidos de tódalas materias, con metodoloxía diversa na ESO e no BAC, así como na actitude dos profesores na aula tanto cara aos alumnos como observando e guiando as relacións entre os propios alumnos. Concretaranse basicamente nos seguintes aspectos:

Respecto á diversidade cultural, e respecto á biodiversidade, o que conleva un cuidado e unha valoración de medio.

Respecto aos dereitos humanos, valorando o papel dos individuos e dos grupos, así como o das institucións e movementos que os garanten.

Respecto cara os demais, ás súas opinións e creacións.

Valoración das mentalidades críticas e do esforzo que supón fundamentar alternativas.

Valoración e respecto do sistema democrático.

12. FOMENTO DA LECTURA

En tódolos cursos da ESO nas nosas materias buscarase o achegamento do alumno á lectura especificamente a traveso de contidos realacionados coas temáticas do departamento. Como desgraciadamente a Biblioteca do centro ven sendo usada como aula pola penuria espacial deste edificio, non podemos deseñar actividades semanais na devandita biblioteca con material interesante da hemeroteca, por elo limitaremonos ao

uso na aula dun tempo semanal cos manuais no seus apartados de Lectura e Debate, ou outros similares.

Dedicaremos un tempo da clase a realizar actividades de lectura e comprensión lectora. Para elo seleccionaremos textos seguindo os criterios de:

- a) Relación co temario do curso.
- b) Variedade textual, (literarios, periodísticos, científicos...)
- c) De extensión axeitada
- d) Textos reais.

Convén citar que teremos unha biblioteca de aula na que se contará con libros de consulta, textos, atlas e dicionarios..

O tempo dedicado á realización de actividades de lectura, será sobre todo coa finalidade de acadar a comprensión lectora, sen a cal é imposible achegarse a lectura como disfrute. Para elo se traballará fundamentalmente, aínda que non exclusivamente, co Material Complementario do manual, como queda dito. Así mesmo, o emprego da prensa escrita será frecuente, fundamentalmente na etapa de historia contemporánea. Os profesores poderán tamen recomendar lecturas adaptadas a súa idade e madurez relacionadas cos temas a tratar na asignatura.

13. CONTRIBUCIÓNS ÁS TICs

En tódolos cursos procurarase o uso das TICs, pero estas usaranse con máis frecuencia en 1º de ESO porque nas súas aulas teñen pizarras dixitais. A dotación en outras é máis irregular, algunhas están dotadas de canon e ordeador, e outras non, pero teñen equipo permanente de televisión e DVD. De este xeito o uso fundamental será :

- O uso de material audiovisual, fundamentalmente DVD.
- O emprego da Internet, para traballo en Web Quest, a elaboración de mapas temáticos a partir da ferramenta IkiMaps, elaboración dunha páxina web, etc...

14. CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA.

A actuación deste departamento insírese plenamente nas liñas do Plan de Convivencia do centro, que nestes momentos está suxeito a modificación para axustarse á lei 4/2011 do 30 de xuño que regula a convivencia e participación da comunidade educativa.

15. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

2º ESO

Xeografía e Historia 2º ESO Obradoiro Santillana.2022

4º ESO

Historia 4º ESO Obradoiro.Santillana.2022

2º BAC

Historia 2º BAC Obradoro Santillana, Saber facer. Ano 2022

Ademais, poderán usarse outros recursos, enciclopedias, dicionarios temáticos, mapas, materiais audiovisuais, páxinas web.

16. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

1º ESO	Visita ao castro de Centroña (Pontedeume)
2º ESO	Visita a Betanzos
3º, 4º ESO	Visita áo Castelo da Palma
4º ESO, 1º BAC	Visita ás Torres de Meirás

17. PROCEDEMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN.

Como toda tarefa educativa, a programación require unha avaliación dos seus resultados. Por iso trimestralmente, en paralelo á avaliación dos alumnos, este Departamento realizará unha avaliación para comprobar o desenvolvemento desta programación e así mesmo tomar as decisións relativas ás posibles modificacións caso de seren necesarias.

Os criterios de avaliación serán os seguintes:

- Dentro dos obxectivos, cales traballamos máis?
- A planificación dos obxectivos, dos contidos, está de acordo coa realidade?
- Que dificultades atopamos para desenvolver a programación? Por que?
- Que obxectivos, contidos, procedementos ou sistemas metodolóxicos modificaríamos? Como?

18. ESCENARIOS POSIBLES EN FUNCIÓN DA EVOLUCIÓN SANITARIA. ACTIVIDADE LECTIVA PRESENCIAL, SEMIPRESENCIAL E/OU NON PRESENCIAL

Segundo o recollido nas instrucións remitidas aos Centros para a elaboración da programación do curso 2020-21 a presente programación do Departamento de Xeografía e Historia, contempla dous escenarios posibles en función da evolución sanitaria: actividade lectiva presencial e non presencial. Recollemos de seguido, os criterios fundamentais para este último escenario de non presencialidade, tanto total, como parcial.

2.1. Ensino non presencial. Ferramentas e metodoloxías de traballo.

Se a declaración de casos positivos no Centro levase á necesidade de activar un escenario de aprendizaxe non presencial, aplicaranse as medidas recollidas non plan de continxencia do centro que contempla, entre outros, os seguintes aspectos:

A aula virtual e g suite serán as plataformas de traballo ordinarias para o desenvolvemento da educación a distancia, tanto naqueles casos puntuais, con aquel alumnado que parcialmente estea en situación de corentena, cando non exista suspensión da actividade presencial no conxunto da aula, sen prexuízo doutras opcións de formación a distancia que poida por en funcionamento a consellería.

Os traballos programados recolleranse na aula virtual e/ou en g suite –tarefas ou actividades- Incluirán: resolución de problemas, comentarios de texto, pequenas investigacións e diferentes exercicios de reforzo e recuperación.

Pola súa banda, as metodoloxías a aplicar neste escenario, requiren complementar estas plataformas coas outras ferramentas corporativas que está a poñer a nosa disposición a Consellería. En primeiro lugar a plataforma para videoconferencia Falémos e o Meet de g suite para o contacto co alumnado e a presentación e desenvolvemento das actividades propostas.

Ao comezo de cada semana se informará a cada grupo dos traballos programados, sen esquecer as particulares situacións individuais. Ao final de cada xornada farase balance e darase resposta dos exercicios ou actividades subidas e correxidas.

Tarefas/actividades e formatos empregados:

Nun escenario de confinamiento parcial ou total a nosa programación procurará reforzar cada unha das unidades cun maior número de recursos relacionados cos estándares de aprendizaxe. Así, todas as unidades subidas as plataforma da Aula Virtual poden contar con: presentacións –en power point- dos contidos asociados aos seus estándares de aprendizaxe; textos resume –en formatos docx e pdf-; así como, diferentes arquivos audiovisuais –youtube preferentemente. inalmente, todas as unidades complétanse cun bloque de exercicios e actividades, baixo diferentes soportes e cun deseño apoiado en aprendizaxes competenciais. Ditas actividades propostas baixo diversos formatos, responden a diversas tipoloxías: Exercicios interativos autocorrexibles. Fichas de repaso. Finalmente, realizarase un deseño de actividades de reforzo e fixación de aprendizaxes para aquel alumnado con maiores dificultades.

Procedementos de avaliación:

Na recompilación das “evidencias de aprendizaxe” empregaránse ferramentas comúns de avaliación competencial que faciliten a análise das tarefas e da resolución individual de actividades, así como a redacción e a presentación de traballos escritos. Estes serán avaliados, preferentemente a través de “rúbricas” ou guías moi sinxelas.

Instrumento que facilita a valoración do desempeño do alumnado ao realizar calquera das actividades ou tarefas propostas.

As probas escritas ou orais como instrumento de avaliación tamén se aplicarán acomodando a súa realización ás condicións de non presencialidade mediante algunha solución técnica -gravación, tempos tasados, etc.- previamente consensuados co alumnado. Non obstante, estas probas serán, nestes escenario de confinamento- moi limitadas.

2.2. Alumnado con dificultades para o ensino telemático.

Para garantir o dereito á educación ao alumnado que non poida seguir a ensinanza telemática por non dispoñer de acceso a rede ou non teña equipos informáticos o noso centro, dentro do plan de continxencia, ten previsto desprezar as oportunas medidas para ofrecer ás familias on tales dificultares, os medios informáticos básicos. Nos casos identificados, desde o Departamento farase un seguemento pormenorizado do uso destes equipos e das posibles dificultades que poidan xurdir, para que, se fora necesario, complementar outras medidas de xeito coordinado co departamento de orientación; tales como, achegarles en formato papel aqueles contidos e recursos esenciais para seguir o desenvolvemento do curso.

Ferrol, 21 de setembro de 2022

Asdo: Lidia Beceiro Núñez

Asdo: Manuel López Pazos

Asdo: Manuel Domínguez Ferro